

Putinin nümayəndə heyəti Bakıya uçub?

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

Nº23 (3362) 8 iyul / 2025-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**DTX-nın
həbs etdiyi
Azər Bağirov
hakim qarşısına
çıxarılır**

Kreml Bakını müxalifətlə təhdid edir

“Rusiyanın onların nümayəndələri ilə
əməkdaşlığı Bakını ayıltmalıdır...”

GÜNÜN NƏBZİ

Region

**Rusiya
Gümrüdəki
hərbi bazasını
gücləndirir?**

Elxan Şahinoğlu: “Bu, yalnız ictimai
rəyi çaşdırmaq üçündür...”

9

Aktual

**Moskva Bakıya qarşı
siyasətini yumşaldır?**

“Prezident Əliyev ən etibarlı
strateji tərəfdaşımızdır”

4

Toplum

**İş vaxtı qolunu itirdi, məzuniyyətdə
olan işçini cərimələdilər**

“Hünər İnşaat” tikinti şirkətinin rəhbər
şəxslərinə qarşı şok ittihamlar

7

Mövqe

**Azərbaycanda vətəndaş
cəmiyyəti varmı?**

“Yarımçıq həqiqət ağ yalandan
təhlükəlidir”

11

Səhiyyə

**Azərbaycanda həkim
səhlənkərligi ölümə səbəb oldu**

Siyəzən sakini atasının ölümünə görə
Firdovsi İbrahimovu ittiham edir

6

Aktual

**Bakı-Moskva
münasibətlərində
yeni mərhələ**

Sabiq nazir: “Bu, soyuq sülh rejimi
kimi dəyərləndirilə bilər”

4

Region

**“Biz artıq Bakıya
lazım deyilik...”**

Konstantin Zatulin: “Ermənistanı
itiririk, əvəzində Azərbaycanı
da qazanmırıq”

9

137 milyonluq fırıldaq...

FBI ABŞ-də yaşayan
azərbaycanlıni saxlayıb

ABŞ-də yaşayan azərbaycanlı Sevindik Hüseynov
137 milyon dollarlıq sığorta dələduzluğuna görə
saxlanılıb. Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə
ABŞ Ədliyyə Nazirliyinin və Federal Təhqiqat Bü-
rosunun (FBI) yaydığı rəsmi məlumatda deyilir.
Qeyd olunur ki, S. Hüseynov dövlətə məxsus sə-
hiyyə sığorta proqramlarından ümumilikdə 137
milyon dollar məbləğində vəsaiti qanunsuz yolla
əldə etməkdə ittiham olunur...

2

**Putin Rusiyasına başa
düşdüyü tərzdə verilən cavab**

Rəsmi Bakının son günlər ortaya qoyduğu
məvqe Kreml idarəçilərinə açıq mesaj
çatdırdı ki, Azərbaycan Rusiyanın
mütəmləkəsi, “kiçik qardaşı” deyil...

İyunun 26-da Rusiyanın Sverdlovsk vilayətinin Ye-
katerinburq şəhərində azərbaycanlılara qarşı xüsusi
əməliyyat keçirildi. Böyük qəddarlıq və vəhşiliklə
müşahidə olunan əməliyyat zamanı
ümumilikdə 15 nəfər saxlanıldı...

8

LAYIHƏ

Xəbər

Tramp Maskın "ağlını itirdiyini" deyir...

"O, tamamilə gəzən fəlakətə çevrilib"

ABŞ prezidenti Donald Tramp iş adamı İlon Maskın "ağlını itirməsini" müşahidə etməkdən kədərləndiyini bildirib.

Tramp bunu "Truth Social" platformasında Maskın "Amerika" partiyasını yaratmaq planlarını şərh edərkən bildirib.

"İlon Maskın son beş həftə ərzində tamamilə ağlını itirərək gəzən fəlakətə çevrilməsini müşahidə etmək məni kədərləndirir", - o bildirib.

Tramp qeyd edib ki, ABŞ-da üçüncü siyasi partiya heç vaxt uğur qazanmayıb, lakin bu fakta baxmayaraq, Maskı bu addımı atmaq istəyir: "Sistem bunun üçün nəzərdə tutulmayıb. Belə siyasi qüvvələr nifaz və kaos yaradır".

ABŞ prezidenti Donald Tramp iş adamı İlon Maskın siyasi partiya yaratmaq planlarını gülünc adlandıraraq: "Mən üçüncü partiyanın yaradılmasını gülünc hesab edirəm. Biz Respublikaçılar Partiyası ilə böyük uğur qazanmışıq", - deyərək Tramp Maskın planlarını şərh etmək xahişinə cavab olaraq bildirib və əlavə edib ki, ABŞ-da "həmişə ikipartiyalı sistem olub".

Prezident əlavə edib ki, Mask "əylənə bilər", lakin onun fikrincə, Respublikaçı və

Demokrat partiyalarından başqa hər hansı partiyalar "heç vaxt işləməyib".

Bundan əlavə, Tramp Maskın şəxsi xahişini də açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, İlon Mask öz yaxın dostunun NASA rəhbəri təyin olunmasını istəyib. Tramp isə bunu məqsəduyğun saymayıb və həmin şəxsin əslində "saf demokrat" olduğunu öyrənəndə çox təəccüblənib.

"O adam heç vaxt respublikaçılara ianə etməyib," - deyərək ABŞ prezidenti əlavə edib.

Bu açıqlamalar Mask-Tramp münasibətlərində çatların daha da dərinləşdiyini göstərir.

Daha öncə xəbər verdiyimiz kimi, Mask "Amerika" partiyasının qeydiyyatı üçün rəsmi müraciət edib.

Əyləncə səhifəsi

Messi Ronaldo ilə səs-küylü görüşə hazırlaşır...

Lionel Messi Səudiyyə Ərəbistanının "Əl Əhli" klubu ilə bu ilin sonunda Yaxın Şərqə sensasiyalı gedişlə bağlı danışıqlar aparır. "Barselona"-nın və PSJ-nin ulduzunun "İnter Mayami" ilə müqaviləsi dekabrda başa çatır.

Hazırda müqavilənin uzadılması ilə bağlı heç bir əlamət yoxdur. Lent.az xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, bu, Messinin 2026-cı ildə MLS klubundan ayrılması üçün qapını açır, bir neçə klub onun transferi ilə maraqlanır.

Uzun müddətdir argentinəlinin keçmiş klubu "Barselona" mümkün qayıdışı söyləniliirdi. Klub prezidenti Joan Laporta Messini "Kamp Nou"-ya qaytarmaq istədiyini gizlətmir. Bununla belə, görünür, Səudiyyə Ərəbistanına maliyyə baxımından sərfəli köçmək də potensial seçim olaraq qalır.

Bildirildiyinə görə, "Əl-Əhli" Messi ilə müqavilə bağlamaqda maraqlıdır və səkkiz dəfə "Qızıl top"-un sahibini Yaxın Şərqə köçməyə razı salmaq üçün bir neçə həftədir çalışır.

Bu arada, "İnter Mayami" hələ də oyunçunu saxlamağa ümid edir. Klubun ortaq sahiblərindən biri Xorxe Mas bu yaxınlarda 2022-ci il Dünya Kubokunun qalibini ən azı növbəti mövsümə qədər saxlamaq istədiyini təsdiqləyib. O, ESPN-ə müsahibəsində deyib ki, Messinin gələn mart ayında klubun yeni stadionunu açmasını çox istədi.

"Qərar Messinin ixtiyarındadır. Biz onun karyerasını burada bitirməsini istəyirik. Ümid edirəm ki, xəbərlər bu yay, ya da daha yaxısı, mümkün qədər tez gələcək", - Mas vurğulayıb. Messi Səudiyyə Ərəbistanına köçmək qərarına gəlsə, yeni müqaviləyə əsasən, 2027-ci ilə qədər "Əl-Nəsr"-də çıxış edəcək çoxdankı rəqibi Kriştiano Ronaldo ilə meydanlarda yenidən görüşəcək.

Rusiya daha iki il müharibə aparmaq üçün silah yığır

Günə 1000 raket və PUA ilə hücum hazırlığı...

Rusiya ordusu hazırda Ukrayna ilə müharibəni azı iki il davam etdirməyə imkan verən silah ehtiyatı yığır. Xüsusilə pilotsuz uçuş aparatları və raket istehsalı sürətlə artır.

Bu barədə Böyük Britaniyanın "The Telegraph" nəşri məlumat yayıb.

Nəşr qeyd edir ki, Votkinskde yerləşən raket zavodunun genişləndirilməsi və təchizat zəncirinin gücləndirilməsi yaxın vaxtlarda Rusiyaya bir gecədə 1000 raket və PUA

ilə Ukrayna şəhərlərini vurmaq imkanı verə bilər.

Məqalədə vurğulanır ki, Vladimir Putin Ukrayna cəmiyyətinin ruhunu sarsıtmaq, Kiyevin hava hücumundan müdafiəsini zəiflətmək və Qərbin Ukraynaya dəstəyini soyutmaq üçün müntəzəm hava hücumlarına bel bağlayır.

Maykl Kofman Rusiya və Ukrayna üzrə aparıcı hərbi analitik qeyd edir ki, Rusiya bil-bilə yaşayış məntəqələrinə hücum edir, çünki Ukrayna hava hücumundan müdafiəsi əsasən şəhərləri qorumağa üstünlük verir. Nəşrə danışan Ukrayna kəşfiyyatındakı mənbə bildirib ki, "Patriot" zenit raketlərinin olmaması Kiyev kimi iri şəhərləri rus ballistik raketlərinə qarşı müdafiəsiz qoya bilər. "Patriot PAC-3 kimi raket-

ləri yalnız ABŞ təmin edə bilər", - deyərək mənbə bildirib.

Ukrayna Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Mərkəzinin rəhbəri Sergey Kuzan isə bildirib ki, Ukraynanın qabaqcıl hava hücumundan müdafiə sistemi güclü qalsa da, mülki infrastruktur artıq daha həssasdır.

Bununla belə, Ukrayna ordusuna yaxın mənbə bildirib ki, ölkə hazırda mövcud hava hücumundan müdafiə sistemlərindən razıdır və bu il ərzində bu sistemlərin yetərli olacağı düşünülür.

"The Telegraph" yazır ki, Ukrayna hava hücumlarına güclü cavab vermə qabiliyyətini nümayiş etdirib. Buna misal olaraq Rusiyanın dərinliklərindəki hərbi obyektlərə zərbələri və "Pautina" adlı xüsusi əməliyyatı göstərir.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələrin və "Futbol+ servis" mətbəəsində çap edilir.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Qadın paraşütlə qayaya çırpılaraq ölüb

Siyəzəndə qadın paraşütlə qayaya çırpılaraq ölüb. APA xəbər verir ki, hadisə Beş Barmaq dağında qeydə alınıb.

Belə ki, 1989-cu il təvəllüdlü Nuranə Məcidova paraşütlə eniş edərkən qayaya çırpılıb və hadisə nəticəsində ölüb.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Xəlil Arslanov Rusiyada 17 il azadlıqdan məhrum edildi

Rusiyanın Qarnizon Hərbi Məhkəməsi ölkənin Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisinin keçmiş müavini, general-polkovnik Xəlil Arslanovu rüşvətxorluq və dələduzluğa dair cinayət işi üzrə

17 il müddətinə azadlıqdan məhrum edib.

Bu barədə TASS-ın müxbiri məhkəmə zalından məlumat verib.

Məhkəmə Arslanovu Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 159-cu maddəsinin 4-cü hissəsi (xüsusilə külli miqdarda dələduzluq), Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 290-cı maddəsinin 6-cı hissəsi (xüsusilə külli miqdarda rüşvət alma) ilə təqsirli bilib və barəsində cəzasını ciddi rejimli koloniyada çəkməklə 17 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə hökmü çıxarıb.

Arslanov həmçinin 24 milyon rubldan çox (təxminən 518 500 min manat - red.) cərimələnib.

Saakaşvili əfv edilərsək?

Şalva Papuaşvili aydınlıq gətirdi

Gürcüstanın keçmiş prezidenti Mixail Saakaşvili hazırkı Gürcüstan Prezidenti Mixail Kavelaşvilinin təklif etdiyi siyasi opponentlərin əfvi kontekstində əfv edilməyəcək.

"Report" Rusiya KİV-inə istinadən xəbər verir ki, bu barədə bu gün keçirilən brifinqdə Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili bildirib.

Onun sözlərinə görə, əfv Saakaşviliyə şamil edilmir, çünki o, Ukrayna vətəndaşıdır. "Ukrayna vətəndaşının Gürcüstanda seçkilərdə iştirakı yolverilməzdir", - Ş.Papuaşvili vurğulayıb.

Xatırladaq ki, səkkiz gürcü müxalifət partiyasının lideri parlamentin müvəqqəti istintaq komissiyasının iclasına ifadə vermək üçün gəlməkdən imtina etdiklərinə görə məhkəmə tərəfindən yeddi-səkkiz ay müddətinə həbs olunublar.

Ötən həftə M.Kavelaşvili bildirib ki, əgər onlar ərizə ilə Prezidentə müraciət etsələr və oktyabrda keçiriləcək yerli seçkilərdə iştirak etsələr, bu siya-sətçiləri əfv etməyə hazırdır.

ELAN

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Milli Gəlirlər Baş İdarəsinin müfəttişi Eyvazova Səidə Ağababa qızına məxsus xidməti vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

137 milyonluq fırıldaq...

FBI ABŞ-də yaşayan azərbaycanlını saxlayıb

ABŞ-də yaşayan azərbaycanlı Sevinc Hüseynov 137 milyon dollarlıq sığorta dələduzluğuna görə saxlanılıb.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə ABŞ Ədliyyə Nazirliyinin və Federal Təhqiqat Bürosunun (FBI) yaydığı rəsmi məlumatda deyilir.

Qeyd olunur ki, S. Hüseynov dövlətə məxsus səhiyyə sığorta proqramlarından ümumilikdə 137 milyon dollar məbləğində vəsaiti qanunsuz yolla əldə etməkdə ittiham olunur.

Belə ki, təqsirləndirilən şəxs "Medicare" və "Medicaid" proqramları vasitəsilə göstərilməmiş tibbi xidmətlərə görə ödənişlər tələb edib və saxta sənədlər təqdim etməklə uzun müddət ərzində saxta klinikalar vasitəsilə dövlət vəsaitlərini mənimsəyib. ABŞ prokurorluğunun açıqlamasına görə, Hüseynov öz adına və yaxınlarının adına bir neçə tibb mərkəzi və laboratoriyanı qeydiyyatdan keçirərək, minlərlə "pasiyent" üçün müalicə, analiz və tibbi testlərin göstərildiyini iddia edib. Lakin aparılan araşdırmalar bu xidmətlərin ya heç vaxt göstərilmədiyini, ya da qeyri-qanuni şəkildə şişirdilmiş qiymətlərlə təqdim olunduğunu ortaya çıxarıb. İstintaq zamanı Hüseynovun bu məqsədlə bir neçə saxta şirkət və he-

sablardan istifadə etdiyi aşkarlanıb.

Sevinc Hüseynova qarşı sığorta fırıldaqlığı, saxtakarlıq və çirkli pulların yuyulması maddələri ilə bir neçə ittiham irəli sürülüb. Əgər məhkəmə tərəfindən təqsiri sübuta yetirilərsə, o zaman Hüseynov on illərlə həbs cəzası və mil-

yonlarla dollar cərimə gözləyir.

Hazırda ABŞ rəsmiləri bu işlə bağlı Azərbaycandakı hüquq-mühafizə orqanları ilə rəsmi əlaqə qurmayıb. Lakin məsələnin beynəlxalq hüquqi cəhətdə qiymətləndirilməsi istisna edilmir.

KƏNAN

DTX-nın həbs etdiyi Azər Bağirov hakim qarşısına çıxarılır

Dövlətə xəyanət etməkdə təqsirləndirilən Azər Bağirovun barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) başlanılmış cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Dünən Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Babək Pənəhovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxsin

anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Məhkəmənin baxış iclası iyulun 16-na təyin edilib.

Qeyd edək ki, məlumata görə, xarici xüsusi xidmət orqanının nümayəndələrinə kömək etməklə casusluq formasında dövlətə xəyanət etməkdə ittiham olunan Azər Bağirov DTX tərəfindən keçirilmiş tədbirlər nəticəsində İordaniya Həşimilər Krallığı ərazisində tutularaq Azərbaycan Respublikasına gətirilib. İş materiallarından məlum olur ki, xarici ölkənin xüsusi xidmət orqanı 3-cü ölkələrdə hazırladığı təxribat hadisələrində iştirakını bürüzə verməmək üçün Azərbaycan vətəndaşı kimi Azər Bağirovu cəlb edib. Azər Bağirov isə öz Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı statusundan xarici xüsusi xidmət orqanının xeyrinə və Azərbaycan Respublikasının dövlət təhlükəsizliyi zərərinə istifadə etməklə xaricdə dövlətimizin maraqlarına qəsdən ziyan vurub, casusluq fəaliyyəti ilə məşğul olub.

Tehran yeni savaş hazırlığında...

"The Telegraph": "İsrailin bir neçə hərbi bazası İran raketləri ilə hədəfə alınıb"

İran raketləri 12 günlük müharibə zamanı İsrailin beş hərbi obyektini birbaşa vurub, ancaq İsrail ordusu bunu ictimaiyyətə açıqlamayıb.

"AzPolitika" xəbər verir ki, bu barədə Böyük Britaniyanın "The Telegraph" nəşri məlumat yayıb.

Məlumata görə, İranın 6 raketi strateji hava bazası, kəşfiyyat məlumat topla-ma mərkəzi və logistika bazası da daxil olmaqla, İsrailin şimal, cənub və mərkəzində yerləşən beş hərbi bazasına zərbə endirib.

Qeyd edilib ki, ölkə daxilində yaşayış obyektlərinə ciddi ziyan dəyməsinə bax-

mayaraq, müharibədə yalnız 28 israilli öldürülüb, bu, İsrailin erkən xəbərdarlıq sisteminin effektivliyini, sığınacaqlardan və təhlükəsiz otaqlardan düzgün istifadə-sini əks etdirir.

Qaxa istirahətə gedən keçmiş hərbi evdə ölü tapıldı

Qaxa istirahətə gedən Bakı sakini evdə ölü tapılıb. APA-nın Şimal-qərb bürosunun məlumatına görə, hadisə srağagün axşam saatlarında rayonun Qaşqaçay kəndində baş verib.

Əslən Qax rayonu Qaşqaçay kəndindən olan Bakı şəhər sakini, 1958-ci il təvəllüdlü Elçin Niyazi oğlu Məmmədovun meyiti Qax rayonu Qaşqaçay kəndində özünə məxsus evin sanitariya qovşağında qohumları tərəfindən aşkar olunub.

İlkin araşdırma zamanı E. Məmmədovun ürək tutmasından dünyasını dəyişdiyi məlum olub. E. Məmmədov dünən Qaşqaçay kənd qəbiristanlığında dəfn olub.

Əldə olunan məlumata görə, E. Məmmədov bir neçə gün öncə istirahət məqsədilə rayondakı evinə gedibmiş. Hazırda təqaüddə olan keçmiş hərbi polkovnik-leytnat E. Məmmədov SSRİ Silahlı Qüvvələrinin tərkibində Əfqanıstan müharibəsində iştirak edib və SSRİ-nin bir çox hərbi hissələrində qulluq edib. 1992-ci ildə ailəliklə Azərbaycana qayıdan E. Məmmədov hərbi xidmətini 1999-cu ilin sonlarına kimi Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyində davam etdirib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Kreml Bakını müxalifətlə təhdid edir

Andrey Suzdaltsev:

“Rusiyanın onların nümayəndələri ilə əməkdaşlığı Bakını ayıltmalıdır...”

“Xüsusi hərbi əməliyyat başa çatdıqda, biz postsovet məkanının digər dövlətləri ilə məşğul olacağıq”

Dünya dəyişsə də, əsrlər boyu xalqları bir-birinə qarşı salan, sərhədləri “ayaq izi” ilə ölçən, millətlərin iradəsini zorla rəm edən imperiyalar tədricən tarixə gömülsə də, şovinst siyasi dairələrin zehniyyəti dəyişmir. Xüsusilə də Rusiyanın bəzi şovinst beynin mərkəzləri-hələ də imperiya uydurmalarının cazibəsindən qopa bilmirlər.

Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun (MGIMO) nəzdində fəaliyyət göstərən Dünya İqtisadiyyatı və Siyasəti Fakültəsinin dekanı Andrey Suzdaltsevin Xankəndidə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə Görüşünə dair verdiyi müsahibə bu qəbildəndir.

O, Azərbaycanı hədəfə alaraq bildirir: “Xüsusi hərbi əməliyyat başa çatdıqda, biz postsovet məkanının digər dövlətləri ilə məşğul olacağıq Azərbaycan gəlincə, orada Əliyevdən başqa müxalifət də var. Rusiyanın onların nümayəndələri ilə əməkdaşlığı Bakını ayıltmalıdır...”.

Bu cümlələr təkcə bir şovinst professorun mövqeyi deyil - bunlar impe-

riya düşüncəsinin müasir toxumasını təşkil edən siyasi təhdidlərdir.

Suzdaltsevin söylədikləri Kremlin mesajdır- Moskva Azərbaycanı da “öz təsir dairəsində” saxlamaq istəyir. Bu, birbaşa Vladimir Putinin məşhur ifadəsinin - “rus əsgərinin ayağı hara dəyibsə, ora Rusiya torpağıdır” - müasir diplomatiyada tərcüməsidir. Vaxtı ilə Qarabağda, Xocalıda böyük faciələr törədən bu ideologiya bu gün Krımın işğalı, Ukraynanın dağıdılması, Gürcüstanın parçalanması ilə yenidən canlanmağa çalışır. Bir az güc əldə etdikdə isə, ətrafındakı hər bir dövləti özünə tabe etməyə cəhd edəcəyinin signalını verir. Əlbəttə, imperiya təfəkkürü ilə idarə olunan dövlət, onun rəhbərliyi insan hüquqları, ərəzi bütövlüyü, beynəlxalq hüquq kimi anlayışları tanımır, güclünün haqlı olduğu orta əsr düşüncəsi ilə hərəkət edir.

Ona görə də belə düşüncənin qarşısında geri çəkilmək olmazdı, GÜC göstərmək lazımdı. Bakı da məhz bu gücü Xankəndidə göstərdi! Göstərdi ki, nə 90-cı ildir, nə də Azərbaycanda vəziyyət o qədər zəifdir ki, hansısa “müxalifət” təhdidi ilə “Bakını ayılt-

maq” mümkün olsun.

Görünür, Suzdaltsev və onu danışdıranlar yaddan çıxarıblar ki, bu gün Azərbaycan nəinki siyasi və iqtisadi cəhətdən tam suveren dövlətdir, həm də regionun əsas və güclü geosiyasi oyunçusudur.

Moskvanın imperiya arzusuna qarşı Bakı öz güclü qalxanını artıq formalaşdırıb: Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan strateji müttəfiqliyi. Bu üç dövlətin ittifaqı sadəcə hərbi əməkdaşlıqdan ibarət deyil - bu, mədəni, iqtisadi, enerji və təhlükəsizlik sahələrində dərin inteqrasiya modelidir.

-Azərbaycan Cənubi Qafqazın lideri və enerji təhlükəsizliyinin əsas təchizatçısıdır;

-Türkiyə NATO-nun ən güclü ordularından birinə və regionun ən çevik diplomatik iradəsinə sahibdir;

-Pakistan nüvə dövləti olmaqla yanaşı, Cənubi Asiya və İslam dünyasında mühüm siyasi dayaqlara malikdir.

Bu üçlük yalnız müdafiə gücü deyil, həm də sülhə və balanslı siyasətə çağırışdır. Çünki onların strateji əməkdaşlığı hər hansı başqa dövlətə qarşı deyil, regionda sabitliyi və iqtisadi tərəfdaşlığı qorumağa yönəlib.

Odur ki, Suzdaltsev və onu danışdıranlar anlamalıdır ki, Azərbaycana qarşı siyasəti qorxu və təhdid üzərində qurmaq dövrü bitib. Azərbaycan hakimiyyətini müxalifətlə “işbirliyi” qurmaqla təhdid etmək, təzyiq göstərmək cəhdləri isə, sadəcə, gülüş doğurur...

Bakı yalnız sivil münasibətlərə, qarşılıqlı hörmət və faydalı əməkdaşlığa qapılarını açıq buraxıb. Rusiyanın əgər regionda real maraqları varsa - iqtisadi əməkdaşlıq, enerji layihələrində iştirak, təhlükəsizlik məsələlərində tərəfdaşlıq - bu maraqlarını imperialist ritorika ilə deyil, yalnız hüquq və diplomatiya ilə ifadə etməlidir.

Xankəndidə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə Görüşü Azərbaycanın regional və global səviyyədə artan nüfuzunun təcəssüm etdirməklə yanaşı, həm də Bakının Moskvaya vaxtında verilmiş CAVABI oldu. Göstərildi ki, məhz Moskvanın başladığı Qarabağ münaqişəsini siyasi və hərbi qətiyyəti ilə sona çatdıran Azərbaycan artıq həm də güclü müttəfiqləri olan bir dövlətdir!

Bakı Rusiyanın Güney Qafqazda yenidən istədiyi kimi hərəkət etməsinə, suveren dövlətin vətəndaşlarına ikinci növ insanlar kimi yaşamasına, onları aşağılamasına laqeyd qalmaq fikrinə olmadığını da məhz bu gücə söykənərək Moskvaya verdiyi kifayət qədər sərt və ADEKVAT cavabla nümayiş etdirmişdi.

Əlbəttə, Suzdaltsev və onun ipini tutanlar üçün yeni reallıqları asanlıqla qəbul etmək çətindir. Hələ də təhdidlə, təzyiqlə, şovinst ideologiya ilə nəyə nail olacaqlarına ümid edirlər. Ancaq zamanla anlayacaqlar ki, Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan müttəfiqliyi isə bu cür şovinst çağırışlara qarşı təkcə hərbi deyil, həm də ideoloji siper rolunu oynayır. Bu siper edalətə, hüquqa, qardaşlığa və gələcəyə söykənir - imperalizmə deyil!

İ. İsmayilbəyli

Putinin nümayəndə heyəti Bakıya uçub?

“Bu gün Moskvadakı Vnukovo hava limanından havaya qalxan Rusiya Hökumət Aviasiya Dəstəsinin təyyarəsi Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanına enməyə hazırlaşır”.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə Rusiya xüsusi xidmət orqanlarına yaxın olan “VÇK-OGPU” “Telegram” kanalı dünən gənorta saatlarında məlumat yayıb. Kanal iddia edir ki, hökumətə məxsus “Süperjet”-in göyərtesində fəvqəladə hallar naziri Aleksandr Kurenkov var. O, Azərbaycan tərəfi ilə ikitərəfli münasibətlərin nizamlanması məsələsinə dair qeyri-rəsmi danışıqlar aparmalıdır.

Daha əvvəl “VÇK-OGPU” məlumat vermişdi ki, “Moskvada iki ölkə arasında yaranmış münaqişəni qeyri-rəsmi yolla həll etmək məqsədilə Bakıya göndəriləcək nümayəndə heyəti hazırlanıb. Bildirilirdi ki, Putinin məktubu təqdim olunacaq və həbs olunan şəxslərin “mübadiləsi” ilə bağlı təklif də irəli sürülə bilər”.

Ermənistan səfiri Rusiya XİN-ə çağırılıb

Ermənistanın Rusiyadakı səfiri Qurgen Arsenyan Xarici İşlər Nazirliyinə (XİN) gedib.

Bu barədə Rusiya KİV-i məlumat yayıb.

Qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl Rusiyanın İrəvandakı səfiri Sergey Kopirkin Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. Ona Ermənistandakı son daxili siyasi proseslər barədə Rusiya tərəfinin açıqlamalarına görə etiraz notası təqdim edilib.

Bakı-Moskva münasibətlərində yeni mərhələ

Sabiq nazir: "Bu, soyuq sülh rejimi kimi dəyərləndirilə bilər"

Azərbaycanla Rusiya arasında 2024-cü ilin sonlarından etibarən yaşanan gərginlik artıq emosional ritorikanın pik həddini geridə qoyub.

Bu mərhələ sadəcə iki ölkə arasında siyasi münasibətlərin dəyişməsi deyil, eyni zamanda Azərbaycanın post-sovet strateji xəttindən kənara çıxması, Rusiya isə bu yeni realığı qəbul etmək istəmədiyi üçün öz reflekslərinə qapanması kimi qiymətləndirilir. Artıq münasibətlərdə əsas xətt "hansı şərtlərlə əməkdaşlıq mümkündür" sualına cavab tapmaqdan keçir.

Keçmiş xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov bu barədə şərhində bildirir ki, baş verənlər əslində Rusiya xalqı və mədəniyyəti ilə deyil, Kremlin siyasi elitası və imperiya ideologiyasının daşıyıcıları ilə toqquşmadır. Onun fikrincə, bu qarşıdurma artıq emosional və şəxsi deyil, soyuq və rəşional siyasi müstəviyə keçib.

Zülfüqarov hesab edir ki, yaxın aylarda barışıq və ya "üzrxahlıq jestləri" gözləmək sadəlvhlük olardı. Onun sözlərinə görə, bu, iki şəxs arasında münasibət deyil ki, biri üzr istəsin, digəri qəbul etsin. Əksinə, məsələ tədricən gündəmin alt sıralarına keçəcək və digər beynəlxalq proseslər fonunda arxa plana çəkəcək.

Bununla belə, o vurğulayır ki, hər iki tərəf yaşananlardan dərs çıxarır və bu təcrübə gələcək münasibətlərə təsirsiz ötürməyəcək:

Bakı - Moskvanı açıq şəkildə seçim qarşısında qoydu: ya qarşılıqlı hörmət, ya da diplomatik məsafə.

Moskva - imperiyaya xas dominantlıq cəhdlərinə üstünlük verərək strateji tərəfdaşlıqdan belə imtina etməyə hazır olduğunu göstərdi.

T.Zülfüqarov qeyd edir ki, hər iki ölkə eyni zamanda açıq qarşıdurmanın dərinləşməsinin onların maraqlarına zidd olduğunu da anlayır. Bu səbəbdən diplomatik əlaqələr protokollarla məhdudlaşdırılacaq, xüsusi xidmət orqanları isə qarşılıqlı şəkildə "agentura təsir dairələrini" sıfırlamağa çalışacaqlar.

Tofiq Zülfüqarovun proqnozuna görə, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində bizi bir neçə aylıq soyuma dövrü gözləyir. Bu mərhələ soyuq müharibə deyil, amma soyuq sülh rejimi kimi dəyərləndirilə bilər. Əgər qarşılıqlı ritorika neytrallaşdırılsa və ehtiyatlı yanaşma qorunsa, münasibətlərin "yenidən yüklənməsi" mümkündür.

Keçmiş nazir vurğulayıb ki, bu, günlərlə ölçülən bir məsələ deyil - söhbət aylar çəkəcək strateji pauzadan gedir. Bu müddətdə tərəflər bir-birinin yeni geosiyasi prioritetlərini qiymətləndirmək və uyğun mövqə formalaşdırmaq imkanına malik olacaqlar.

RƏŞAD

Moskva Bakıya qarşı siyasətini yumşaldır?

Putinin təbliğatçıları öz mövqelərində dönüş edir: "Prezident Əliyev ən etibarlı strateji tərəfdaşımızdır"

Rusiyanı Azərbaycanla qarşıdurma salmağa çalışırdılar". Bunu Rusiya Liberal Demokrat Partiyasının (LDPR) sədri Leonid Slutski Kreml təbliğatçısı Vladimir Solovyovun verilişində deyib.

"Bu gün Azərbaycan Rusiyanın heç vaxt bizi çətin vəziyyətdə qoymayan strateji tərəfdaşdır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev postsovet məkanında bizim ən etibarlı strateji tərəfdaşımız, ya da ən etibarlılarından biridir" - deyə, o, bildirib.

Təbii ki, hər zaman Kremlin göstərişi ilə danışan Slutski əlavə edib ki, Prezident İ.Əliyev Rusiyaya münasibətdə etibarlılığına görə hətta Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko ilə müqayisə edilə bilər.

Özü də bütün bunlar iki gün əvvəl Azərbaycanı az qala işğalla hədələyən Kremlin çirkin təbliğat rəportu, açıq erməniperəsət, imperiyaçı və şovinsit Solovyovun canlı efirində, onun iştirakı ilə səsləndirilir. Solovyov cəmi iki gün əvvəl bu efirdən Azərbaycana qarşı iqtisadi sanksiyalardan hərbi müdaxiləyə qədər bir çox təhdidlər püşkürürdü, onun qonaqları Bakını, Rusiyadakı Azərbaycan diasporunu "asib-kəsirdi". İndi isə tamamilə başqa "mahnılar oxunur".

Qeyd edək ki, 5 gün əvvəl qatı şovinist Vladimir Jirinovskinin "yadigarı" olan, hazırda Slutskinin başçılıq etdiyi LDPR-in Dumdakı fraksiyasının sədr müavini, deputat Andrey Luqovoy Azərbaycan və Rusiyada yaşayan azərbaycanlılar barədə tamamilə başqa cür danışmışdı.

Özü də Bakıda, hərbiçilərinin anadan olmuş Luqovoy Rusiyanın Qafqazı "partlada biləcəyinə" eyham vurmuşdu: "Qafqazda hər şey barıt üzərindədir. Bir ehtiyatsız hərəkət və partlayış olacaq".

"Deputat" Yekaterinburqdakı vəhşiliyi "xüsusi xidmət orqanlarımızın güclü

əmeliyyəti", öldürülən və həbs edilən azərbaycanlıları isə "etnik müəşəkkil cinayətkar qrup" adlandırmışdı.

Azərbaycanlıları müxtəlif cinayətlərdə ittiham edən Luqovoy guya hər şeyin qanuna uyğun şəkildə həyata keçirildiyini iddia etmiş, Bakının buna münasibətini isə "diplomatik isteriya" adlandırmışdı: "Azərbaycan hakimiyyəti

Azərbaycanlıları müxtəlif cinayətlərdə ittiham edən Luqovoy guya hər şeyin qanuna uyğun şəkildə həyata keçirildiyini iddia etmiş, Bakının buna münasibətini isə "diplomatik isteriya" adlandırmışdı: "Azərbaycan hakimiyyəti Rusiyanı "qəddar hərəkətlərdə" ittiham edib və Rusiya tədbirlərini: tamaşaları, konsertləri, hətta "Şelkunçik", "Düyməcik" və "Master və Marqarita"-nı qadağan edib. Türkiyə və Azərbaycan mediası buna qoşulub və açıq şəkildə Rusiyanı "zorakılıqda" ittiham edir, Azertac dövlət xəbər agentliyi isə ölkəmizi 1930-cu illərdəki nasist Almaniyası ilə müqayisə edir...

Rusiyanı "qəddar hərəkətlərdə" ittiham edib və Rusiya tədbirlərini: tamaşaları, konsertləri, hətta "Şelkunçik", "Düyməcik" və "Master və Marqarita"-nı qadağan edib. Türkiyə və Azərbaycan mediası buna qoşulub və açıq şəkildə Rusiyanı "zorakılıqda" ittiham edir, Azertac dövlət xəbər agentliyi isə ölkəmizi 1930-cu illərdəki nasist Almaniyası ilə müqayisə edir. Bu artıq reaksiya deyil - birbaşa siyasi hücumdur. Bakıda qərar veriblərsə ki, öz evimizdə qayda-qanun yaratdığımız üçün üzr istəməliyik, qoy bunu unutsunlar. Rusiya əylirir!".

İndi isə Luqovoyun "xoruzlanmasına" baxmayaraq, onun dediklərinin tam əksini görürük. Onun özünün təmsil olduğu partiyanın sədri Kremlin rəportu olan Solovyovun verilişində Azərbaycanı və Azərbaycan Prezidentini "ən etibarlı strateji tərəfdaş" adlandırır və kimlərinə Moskva ilə Bakının arasını vurmağa çalışdığını iddia edir. Bu mənzərə isə Luqovoyun "Rusiya əylirir" ifadəsinə, yumşaq desək, sual altına alırdı.

Onu da qeyd edək ki, srağagün Rusiya xüsusi xidmət orqanlarına yaxınlı-

ğı ilə tanınan "VÇK-OQPU" kanalı Vladimir Putinin Azərbaycanla münasibətlərdəki çatları aradan qaldırmaq istədiyini bildirib.

Məlumatla görə, hazırda Moskvada iki ölkə arasında gərginliyin həllinə cəhd etmək məqsədi ilə gələn həftə qeyri-rəsmi olaraq Bakıya səfər edəcək nümayəndə heyəti formalaşdırılır: "Bakıya şəxsən Putindən mesaj çatdırılacaq və səfər zamanı həbs olunanların "mübadiləsi" təklifi edilə bilər".

Kanalın məlumatına görə, qeyri-rəsmi nümayəndə heyətinə Putinin keçmiş şəxsi adyutanti və Rusiyanın indiki fəvqəladə hallar naziri, Azərbaycan hökumətinin üzvləri ilə yaxşı şəxsi münasibətləri olduğu deyilən Aleksandr Kurenkov başçılıq edə bilər.

Kanal qeyd edir ki, hazırda Azərbaycanla münasibətləri çətinləşdirmək Kremlin planlarında deyil. Kremlə yaxın mənbə kanala deyib: "Bu, indi Moskva üçün sərfəli deyil və onun bir neçə sahədə münasibət aparmaq və mühüm regionda strateji tərəfdaşını itirmək imkanı yoxdur".

Bu məlumat rəsmi mənbələr tərəfindən hələ ki, təsdiqlənməyə də, ümumilikdə prosesin Moskva tərəfindən

"yumşalmaya doğru" yönləndirildiyi açıq görünür.

Bu arada Rusiya Dumasının anti-Azərbaycan mövqeyilə xüsusi seçilən, hətta 2022-ci ildə Bakını bombalamağı təklif edən deputatı Mixail Delyaga maraqlı fikir səsləndirib. O deyib ki, Azərbaycan son davranışları ilə "Rusiyağa dərs verdi": "Xoşumuza gəlsə də, gəlməyə də, Azərbaycan göstərdi ki, milli maraqlar heç bir pula satılmır".

Öz növbəsində, dünən Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov da bildirib ki, Moskva ilə Bakı tərəfdaş və müttəfiq olaraq qalmalıdır.

Peskov vurğulayıb ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında yaranan problemlər konstruktiv şəkildə həll edilməlidir.

Artıq əksər Kreml "ekspertləri" və dövlət rəsmiləri Azərbaycanın və onunla münasibətlərin Rusiya üçün vacibliyi barədə danışır, son qarşıdurmada isə "üçüncü qüvvələri" günahlandırır. Bu da Kremlin "valı dəyişməsinin" açıq göstəricisi sayıla bilər...

C. Məmmədli

Siyasi iqtisadçılar iddia edirlər ki, əmək hər cür sərvətin mənbəyidir. Əmək, sərvətə çevirdiyi materialı ona verən təbiətlə birlikdə, həqiqətən hər cür sərvətin mənbəyidir.

Fridrix Engels, Təbiətin dialektikası, 1966, səh.144

Biz gündəlik həyatımızda hər gün istifadə etdiyimiz sənaye, kənd təsərrüfatı mallarını, görüb heyranlıqla tamaşa etdiyimiz müxtəlif sahələrə aid olan mədəni əsərləri onu yaradan, istehsal edən müəlliflərin yüksək istedadını, sənətkarlıq səviyyəsini, ən yaxşı halda isə onun həzırılanması üçün istifadə edilən üsul, texniki vasitə və texnologiyaları da qiymətləndiririk. Lakin bu məhsulların nəticə olaraq yaranmasını mümkün edən amilləri təkcə bunlar deyil, başqa, çoxsaylı amillərlə birlikdə sintezinin nəticəsi olaraq yarandığını bilmədiyimizdən, nəzərdən qaçırdığımızdan və ya məsələyə müxtəsər yanaşdığımızdan, müzakirə edilən məsələ haqqında söylədiyimiz fikirlər, rəylər də səthi, yarımçıq olur.

Bu baxımdan "Hürriyyət" qəzetinin 27 may 2025-ci il tarixli sayında adı və soy adı pünhan qalmış jurnalistin psixoterapevt, hərbi ekspert Azad İsazadədən aldığı "Vətənpərvərlik uzun müddət ordunu qidalandıra bilməz", başlıqlı müsahibə də istisna deyil. Azad İsazadənin istisna edilmədən bütün gənclərimizin hərbi hazırlığının təmin edilməsinin hələ orta məktəbin yuxarı siniflərindən başlanmasının zəruri olduğunu iddia etməsi çox düzgün və zəruridir. Çünki heç vaxt müharibə heç bir cəmiyyətə gələcəyi barədə bir neçə il öncədən "əlçi göndərmir". Ölkə əhalisinin nəinki düşməne qarşı hücum əməliyyatlarında hər an iştirak etmək üçün müasir hərbi iş, döyüş texnikası və taktikasına ən azından yetərli səviyyədə bələd olub, peşəkar ordudakı itkiləri əvəz edə biləcək ehtiyat kontingentindən əlavə, qadın-kişili hamı, özlərini düşməndən qorumaq, düşməne səmərəli müqavimət göstərmək üçün müasir hərbi texnikadan istifadə etməyi müəyyən səviyyədə bacarmalıdır. Belə bir hazırlıq səviyyəsinin əldə edilməsi qısa müddət ərzində mümkün olmadığından, həm də hər il yeni nəsə bu hazırlığın öyrədilməsi zəruri olduğundan, bu proses daim və ciddi şəkildə aparılmalıdır.

Belə bir hərbi hazırlığın zəruri olduğunu mənim prokuror Məmmədşan Əzizxanlı ilə birlikdə 2020-ci ildə hazırladığım və "Ecoprint" nəşriyyatında çap edilmiş "Turan dövlətinin Fıridun İbrahimi Anayasasının" 122 sayılı, "Vətəni müdafiə" maddəsinin 3-cü bəndində göstərmişik.

Diqqətimi cəlb edən, jurnalistin, - "Necə düşünürsünüz, uşaqların milli məlik şüurunun və vətənpərvərlik hissələrinin inkişafına ailədən, yoxsa təhsil ocağından başlamaq lazımdır?" - sualına, - "Sözsüz ki, ailədən. Cəmiyyətdən, məktəbdən, ümumiyyətlə təhsil ocaqlarından

Vətənpərvərlik hansı amillərdən qaynaqlanır?

da haradasa asılılıq var" - deməklə, düşməni üzərində qələbənin hərbi hazırlıqla ayrılmaz, "siam ekizi" olan şərti, vətənpərvərlik elementinə, onun yaranaraq, formalaşması prosesinə başdansıvdu cavab verməsi oldu. Buna görə gənclərdə, həm də təkcə gənclərdə deyil, bütün ölkə vətəndaşlarında vətənpərvərlik hissənin yaradılması və daim onun inkişafının yüksək səviyyədə saxlanılması zərurəti ilə birlikdə, ölkəmizdə bu prosesin normal inkişafı üçün zəruri olan obyektiv və subyektiv əsasların mövcudluğu haqqında fikirlərimi oxucu ilə bölüşdürmək qərarına gəldim.

Əvvəlcə onu qeyd edirəm ki, hər bir vətəndaşda vətənpərvərlik hissənin yaradılması, formalaşması və həyatının sonuna qədər, insanda olan bu hissənin durmadan inkişafında cəmiyyətdən, ailədən, şəxsi həyatından, məktəbdən, kütləvi informasiya vasitələrindən Azad İsazadənin öləri qeyd etdiyi kimi, - "haradasa asılılıq var", - olmayıb, sadəcə amillərdən birbaşa və əsaslı surətdə asılılıq var. Lakin, bir önəmli şərt daxilində, yeni hər bir insanın yaşadığı cəmiyyətdə, ailədə, kollektivdə baş verən iqtisadi-ictimai, mədəni, əxlaqi proseslərin məzmunu və mahiyyətinin təbliğat vasitələrində təbliğ olunan, mövcud reallıqları əks etdirib, onda vətənpərvərlik hissələrinin yaranmasına, formalaşmasına, inkişafına sövq edən məzmununda olmalıdır.

Belə ki, həyatın bütün sahələrinə aid olan təbliğatın ən təkmil və yüksək səviyyədə təşkil edilməsi də cəmiyyətdə, ailədə, kollektivdə, şəxsi həyatda rast gəldiyi vətənpərvərlik anlayışına uyğun olmayan anormalıqlar

laşması ilə yanaşı, vətənpərvərlik hissəni tətikləyib oyadan və ya onu qaynaqlayan, məhdudlaşdırən genlərin formalaşması da təbii proses və haldır.

Türk millətini, o cümlədən Azərbaycan türklərini bu cəhət-

Türk millətini, o cümlədən Azərbaycan türklərini bu cəhətdən başqa millətlərdən fərqləndirən bir çox cəhətlərdən biri də çox güclü vətənsəvərlik xüsusiyyətinin mövcud olmasıdır. Bunun səbəbini araşdırdıqda, istər-istəməz ilk növbədə türklərin tarixdə başqa millətlərdə olmayan, yəni türklərin bu günə tarixdə təkcə yazılı mənbələr deyil, arxeoloji qazıntılar nəticəsində və yerüstü müxtəlif maddi-mədəni abidə nümunələri əsasında sübut edilmiş 25 böyük və uzunömürlü imperiya, 152 dövlət, 9 muxtar respublika, 5 muxtar vilayət qurması nəzəri cəlb edir...

hər bir insanın, bütövlükdə cəmiyyətin zehində, şüurunda vətənpərvərlik hissənin yaranmasının qarşısında keçilməz sədd çəkməsini neytrallaşdırı bilmir. Çünki real faktlar inkar edilməsi mümkün olmayan çox sərt və inadkar varlıqlardır.

İnsanlarda vətənpərvərlik hissənin yaranmasında bu prosesdə aktiv iştirak edən iqtisadi-ictimai, mədəni, əxlaqi elementlərdən başqa, hər bir insanın uzun minilliklərdən bəri insan və millət olaraq formalaşması prosesində hər bir fərdə və bütövlükdə millətdə, böyük bir tarixi dövəmdə bir ərəzidə, eyni dövlət tərkibində yaşamış müxtəlif millətlərin toplusu olan xalqda, həmin dövrlərin tarixi iqtisadi-ictimai və s. şəraitinə uyğun olaraq müxtəlif və eyni xüsusiyyətlərə malik genlərin yaranaraq forma-

dən başqa millətlərdən fərqləndirən bir çox cəhətlərdən biri də çox güclü vətənsəvərlik xüsusiyyətinin mövcud olmasıdır. Bunun səbəbini araşdırdıqda, istər-istəməz ilk növbədə türklərin tarixdə başqa millətlərdə olmayan, yəni türklərin bu günə tarixdə təkcə yazılı mənbələr deyil, arxeoloji qazıntılar nəticəsində və yerüstü müxtəlif maddi-mədəni abidə nümunələri əsasında sübut edilmiş 25 böyük və uzunömürlü imperiya, 152 dövlət, 9 muxtar respublika, 5 muxtar vilayət qurması nəzəri cəlb edir. "Vətən" anlayışı sadəcə olaraq ərəzi anlamından ibarət deyil. Vətən ilk növbədə eyni dilə mənsub olan insan toplusunun sahiblik hüququ statusunda şəxsi və milli hüquq və maraqlarının reallaşdırılmasının əsasını təşkil edən milli

ərəzidir. Hər bir insanın milliyyəti onun dili müəyyən etdiyi kimi, hansı ərəzidə mövcud olmasından asılı olmayaraq hər bir dövlətin dili də həmin dövlətin hansı millətin dövləti olmasını müəyyən edir.

İnsanın nəinki başqa milli dövlətin, hətta başqa milli dövlətin işğal etdiyi öz milli ərəzində yaşayaraq, özünün sırf şəxsi maraq və hüquqlarını reallaşdırması mümkündür. Lakin həmin ərəzidə onun öz milli dövləti olmadıqda ən yaxşı halda, yeni mövcud dövlətin ən demokratik quruluşa malik olduğu halda belə, bu quruluşun tələbləri çərçivəsində öz milli hüquqlarının onun şəxsi hüquqlarını ehtiva etdiyi çərçivədə reallaşdırılması mümkündür. Yəni bu gün milli-mədəni muxtariyyət deyilən anlayışının məzmunu çərçivəsində.

İnsanın mədəni inkişaf dövrünün ilk pilləsinin zirvəsi, başqa insan qruplarından fərqli ünsiyyət vasitəsi olan dilini yaradaraq millətə çevrilməsidir. İnsanın artıq millət olaraq mədəni inkişafının ikinci dövrünün inkişaf pilləsinin zirvəsi isə onun dövlət yaratması faktıdır. Türklər beşər tarixinin son 25000 (iyirmi beş min) illik tarixində iyirmi beş imperatorluq olmaqla 177 DÖVLƏT, başqa milli dövlətlərin tərkibində isə doqquzu muxtar respublika, beşi muxtar vilayət olaraq 14 dövlət qurumu yarada bilməmişlər. Bu günə real olaraq faktiki əsaslarla təsdiqini tapmış son 25000 il ərzində yer kürəsinin bir çox hissəsində dövlətlər quraraq, ərəzi sahibi olub, hakim millət statusunda yaşayan türklərdə bu müddət ərzində sahibləri olduğu torpağa, ərəziyə bağlılıq hissənin yaranaraq Vətən anlayışına çevrilməsi ilə yanaşı, bu əsasda da qanlarında bioloji olaraq vətənpərvərlik geninin yaranıb, inkişaf etməsi heç də təəccüb doğura biləcək hal deyil.

Vaxtilə dünyanın çox hissəsində ayrı-ayrı dövlətlər olaraq mövcud olan türk toplumlarının birləşərək vahid, monolit, hege-mon türk dövlətinə çevrilməsi üçün böyük potensiala malik olduğu halda, birləşmək əvəzinə, öz aralarında böyük nüfuz savaşılarına girməsi daim türk milli çöküşünü qarabaqara izləyən bir kabus olmuşdur.

(Ardı var)

Şapur QASIMI

Siyəzən rayonu, M.V.Vidadi küçəsi, ev 45 ünvanında yaşayan Zeynalov Məbəddin Qabil oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə müraciət edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Möhtərəm Prezident!

Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, atam, 27-ci qrup müharibə əlili Zeynalov Qabil Məbəddin oğlu yüksək şəkərli diabet xəstəliyi, hipertoniya və ürəyin işemik xəstəliyindən əziyyət çəkib. 18 aprel 2025-ci il tarixdə vəziyyətinin kəskin pisləşməsi ilə əlaqədar olaraq, Siyəzən Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına müraciət etmişdir. Həkimlərin baxışından sonra, xəstəyə infarkt diaqnozu qoyulmuş, təcili yardımın köməyi ilə Bakı şəhərində yerləşən Mərkəzi Klinikaya təxliyə edilmişdir.

Mərkəzi Klinikada kardiologiya şöbəsinin müdiri, həkim-kardioloq kimi fəaliyyət göstərən Firdovsi İbrahimov atam Qabil Zeynalovu müayinə edən zaman onda ürək damarının tutulması aşkar edilmişdir. Nəticədə, onun ürək damarına angioplastika yolu ilə STENT qoyulduqdan sonra, təkrarən 26 aprel 2025-ci il tarixində müayinədən keçməli olduğunu bildirmişdir.

26 aprel 2025-ci il tarixində atam Qabil Zeynalov təkrar müayinə edilməsi, Firdovsi həkimin baxışından keçməsi üçün ailə üzvlərimizin köməyi ilə Mərkəzi Klinikaya gətirilsə də, qeydiyyat şöbəsinə yaxınlaşan zaman, qanunsuz olaraq, yenidən pul köçürülməsi tələb edilmiş, əks halda xəstəyə baxmayacaqlarını bildirmişlər. Firdovsi həkimin köməkçiləri də eyni sözləri bildirərək, xəstə yaxınlarından pul köçürmələrini tələb etmişlər.

Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi haqqında qanun"da göstərilir ki, vətəndaşa qeydiyyatda olduğu ərazi üzrə tibbi xidmətlər göstərilə, bu mümkün olmadığı təqdirdə, aidiyyəti üzrə tibb müəssisəsinə göndəriş verilərək, həkim müayinəsindən keçə bilər. Həkim müalicəsindən sonra vətəndaş təkrarən tam ödənişsiz qaydada 45 (qırx beş) gün ərzində müalicə aldığı həkim tərəfindən müayinə olunma bilər.

Burdan da açıq-aşkar görünür ki, Mərkəzi Klinikanın qeydiyyat şöbəsinin əməkdaşları və Firdovsi həkimin köməkçiləri "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi haqqında qanun"un bu tələbini kobud şəkildə pozmuşlar. Bununla bağlı ailə üzvlərimiz Firdovsi həkimin otağına yaxınlaşaraq, cəmi 1 həftə əvvəl ödəniş edildiyini və xəstənin 27-ci qrup müharibə əlili olduğunu qeyd etsələr də, əfsuslar olsun ki, o və köməkçiləri ölkə başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən müharibə əlillərinin daim diqqət mərkəzində saxlanması və onların incidilməməsi haqqında tapşırıq və tövsiyələrinə əməl etməyərək, atam Qabil Zeynalovun sovet dövründə vəzifəsinə vəzifəsinə, onu müharibə əlili kimi tanımadıqlarını açıq şəkildə ifadə

Həkim səhlənkarlığı ölümə səbəb oldu

Siyəzən sakini atasının ölümünə görə Firdovsi İbrahimovu ittiham edir

edərək, müharibə əlilləri arasında ayrı-seçkiliyə yol verməklə, aşkar tənqidatla məşğul olublar. Bütün bunlarla bağlı əlimizdə onların videogörüntüləri və səs yazıları mövcuddur. Lazım gələrsə, həmin faktları aidiyyəti üzrə təqdim etməyə hazırıq.

Onu da bildirmək istəyirəm ki, ələcsiz qalmaları səbəbindən Firdovsi həkim və köməkçilərinin dedikləri ilə razılaşmaq məcburiyyətində qalan ailə üzvlərimiz xəstənin ixtisaslı müayinə və müalicə olunması üçün Mərkəzi Klinikaya təkrar ödəniş etmişlər. Həmin ödənişlərə dair qəbzlər əlimizdədir. Ödənişləri etdikdən sonra, xəstəni kardioloq Firdovsi İbrahimovun qəbuluna keçirən zaman, klinikanın mühafizə xidməti yaxınlaşaraq, həkimin xəstəni qəbul etmək istəmədiyini bildirmişdir. Səbəb də o olmuşdur ki, Firdovsi həkimin dediyinə görə, gəy, biz ondan yuxarı instansiyalara şikayətlər etmişik. Əslində isə, belə şey baş verməmişdir. Halbuki, Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq, hər bir vətəndaşın təklif, ərizə və şikayət etmək hüququ vardır. Ailə üzvlərimiz Firdovsi İbrahimovun barəsində şikayətlər etmədiyini Firdovsi həkimin diqqətinə çatdırsalar da, bütün bunlara baxmayaraq, o, hikkəsi və inadkarlığı ilə rəftar edərək, müxtəlif əsasız bəhanələr gətirməklə, 27-ci qrup müharibə əlili olan atam Zeynalov Qabil Məbəddin oğlunu ixtisaslı

Firdovsi İbrahimov

müayinə və müalicə etməkdən, bir sözlə xəstəsindən əsassız və qanunsuz, həmçinin qərəzli olaraq imtina etmişdir.

Mən və ailə üzvlərim bu barədə dərhal Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin - 9103, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi - 1542 və Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin - 815 qaynar xətlərinə zəng edib məlumat bildirdikdən sonra, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi məsələ ilə bağlı Mərkəzi Klinikanın müvafiq şəxsləri ilə əlaqə yaratmağa çalışsa da, həkimlər danışmaqdan boyun qaçırmışlar.

Əlavə olaraq bildirmək istəyirəm ki, mən bundan öncə də, qeyd etdiyim məsələ ilə bağlı 26 aprel 2025-ci il tarixdə Səhiyyə Nazirliyi-

nin ? 9103, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi - 1542 və TƏBİB-in ? 815 qaynar xətlərinə zəng edib şifahi məlumat bildirməyimlə yanaşı, eyni zamanda müxtəlif dövlət qurumlarına şikayət ərizələri yazaraq, 27-ci qrup müharibə əlili, atam Zeynalov Qabil Məbəddin oğlunun başına hər hansı bir xoşagəlməz hadisə gələrsə, ilk növbədə Firdovsi İbrahimovun məsuliyyət daşıyacağını bildirmişdim. Lakin, onunla bağlı heç bir tədbir görülmədiyindən, atam Qabil Zeynalov həmin hadisənin səhəri günü, yəni 27 aprel 2025-ci il tarixdə dünyasını dəyişdi.

Qeyd edirəm ki, 26 aprel 2025-ci il tarixli müraciətimdə qeyd etmişdim:

"Cənab Prezident!

Yuxarıda qeyd edib göstərdi-

yim xüsusat və faktların öz nəzəriniz altında kökündən, tam, hərtərəfli və obyektiv araşdırılaraq, "Mərkəzi Klinikada" kardiologiya şöbəsinin müdiri kimi fəaliyyət göstərən həkim-kardioloq Firdovsi İbrahimovun xəstəməzə qarşı etmiş olduğu qanunsuz və cinayətxarakterli hərəkətlərinə obyektiv hüquqi qiymət verilərək, onun barəsində qanunamüvafiq ciddi tədbirlər görməyinizi Sizdən artıq dərəcədə xahiş edirəm".

Hörmətli Redaksiya!

Sizdən xahiş edirəm ki, müraciətimin cənab Prezidentə çatdırılması üçün məktubumu işıqlandırarsınız".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

İş vaxtı qolunu itirdi, məzuniyyətdə olan işçini cərimələdilər

“Hünər İnşaat” tikinti şirkətinin rəhbər şəxslərinə qarşı şok ittihamlar

Bakı şəhər sakini Əliquliyev Rəmil Boris oğlu tərəfindən “Hürriyyət”in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə, Ali Məhkəmənin sədri İnam Kərimova və Baş prokuror Kamran Əliyevə müraciət edir:

“Cənab Prezident! Hörmətli Cənablar!

Mən, Əliquliyev Rəmil Boris oğlu, 26 noyabr 2024-cü il tarixində, saat 16:30 radələrində Zəngilan rayonu, Cahangirbəyli kəndi ərazisində iş vaxtı beton istehsalı üçün nəzərdə tutulmuş texnikadan istifadə edən zaman ağır xəsarət alaraq, sol qolumu dibindən itirmişəm. Belə ki, dərəcəsinə görə həyat üçün təhlükəli olan, sağlamlığa ağır zərər vurmaya aid edilən - sol III, IV və VI qabırğaların yerləşmiş sınıqları, sol tə-

aparılması rayon prokurorunun böyük köməkçisi vəzifəsini icra edən II dərəcəli hüquqşünas Teyyub Rəfiyevə həvalə edilmişdir. Müstəntiq Teyyub Rəfiyev işi araşdıran zaman yalnız işdə adı çəkilən Nizami adlı şəxsi məsuliyyətə cəlb etmişdir. Belə ki, təkcə sözügedən şəxsin əməllərinə hüquqi qiymət verilərək, təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilmişdir. Halbuki, iş materiallarına nəzər salındıqda görünür ki, beton istehsalı üçün nəzərdə tutulmuş texnika işləyən, işlər də dayanan zaman qoruyucu hissəsi olmamışdır.

Cinayət işi aidiyyəti üzrə Zəngilan rayon Məhkəməsinə Gülsarə İmanovanın icraatına daxil olmuşdur. İş üzrə ittiham tərəfi Nəbiyev Tural Hüseyn oğlu təyin edilmişdir. İttiham tərəfi məhkəmə istintaqında bir dəfə də olsun mənim verdiyim ərizələri və müraciətləri qəbul etmədi. Formal olaraq şirkətin xeyrinə fikirlər səsləndirərək, müraciətlərimin təmin olunmamasını xahiş etdi.

Məhkəmə də öz növbəsində nə mülki iddiaları, nə də günahı olan Fərhad Təhməzovun qohumları Xurşud və Yunis (hər ikisi “Hünər İnşaat” Firmasının vəzifəli şəxsləridir) və onun ətrafında olan vəzifəli şəxslərlə bağlı heç bir tədbir görmədi. Formal olaraq hədisə zamanı işdə olmayan Nizami adlı şəxsə 3.000 (üç min) manat cərimə cəzası kəsməklə canlarını qurtardılar.

Qeyd edirəm ki, istehsalatda baş vermiş bədbəxt hadisə haqqında №01/2025 sayılı aktdan da görünür ki, əmək qanunvericiliyinin pozuntusuna yol vermiş şəxslərdən biri direktor Nəbiyev Yunisdir. Bundan başqa, həmin aktın 9, 9.1, 9.2, 9.3-cü bəndlərində “yoxdur” sözü qeyd edilmişdir ki, bu da axırncı dəfə əməyin təhlükəsizliyinə dair keçirilən təlimatın tarixi, giriş təlimatı, ilkin(təkrar) təlimat, bilikin yoxlanılması qeyd edilməmişdir. Bu azmış kimi, şirkətin əməkdaşı Ruhin Nəcəfi adlı şəxs təhlükəsizlik jurnalına köhnə tarixlərə qol çəkməyimi tələb etdi, lakin mən imza etmədim. Həmin cihazın yalnız istifadə qaydası araşdırılmış, istifadəyə qədər olan müddətdə, həmin cihazın yararlı, yaxud yararsız olması müəyyən olunmayıb. O da aydın olmayıb ki, həmin cihazdan fəhlə və operator istifadə edə bilərmir? Buna icazəni kim vermişdir? Həmin aparat Zəngilan rayonu, Cahangirbəyli kəndi ərazisinə kimin razılığı ilə yerləşdirilmişdir? Bu və digər suallar “Hünər İnşaat” Firmasının vəzifəli şəxslərinə verilməmişdir.

Qeyd edirəm ki, “Hünər İnşaat” şirkətinin

direktoru Yunis Nəbiyev, operator vəzifəsində çalışan Vüsal Bədəlov və sözügedən şirkətin digər vəzifəli şəxslərinin icazəsi olmadan Zəngilan rayonu, Cahangirbəyli kəndi ərazisinə beton istehsalı üçün nəzərdə tutulmuş texnika yerləşdirilə bilməzdi. Əgər həmin texnikanın işləməsinə icazə verilsə, bu “Hünər İnşaat”ın vəzifəli şəxsləri tərəfindən verilmişdir. Mənə təqdim olunan alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, həmin texnika ya cavabdehliyi alqı-satqı müqaviləsi üzrə pul ödənildikdən sonra “Hünər İnşaat” Firmasının öhdəsinə düşür. Burada Nizami adlı şəxsin əməllərinə qədər olan hissə araşdırılmaq əvəzinə, yalnız Nizami adlı şəxs məsuliyyətə cəlb edilmişdir. Mən bununla qəti razi deyiləm.

Mənim başıma gələnlər göz qabağındadır. “Hünər İnşaat”ın vəzifəli şəxsləri həm vəzifə səhlənkarlığına yol vermiş, həm vəzifə səlahiyyətlərini aşaraq bu əməli törətmişlər və hal-hazırda da həmin texnika bugünkü gündə sözügedən ərazidə işləməkdə davam edir. Mənimlə heç kim maraqlanmır, mənə heç bir maddi və mənəvi dəstək göstərilir. Bu azmış kimi, cinayət işi də düzgün araşdırılmamışdır. Mən özümü öldürmək həddinə çatmışam.

“Cənab Prezident! Hörmətli Cənablar!

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, Sizdən xahiş edirəm ki, Zəngilan Prokurorluğunun böyük köməkçisi Teyyub Rəfiyev, Zəngilan rayon Məhkəməsinə cinayət işi üzrə ittiham tərəfindən çıxış edən prokuror Nəbiyev Tural Hüseyn oğlu, Zəngilan rayon Məhkəməsinin hakimi Gülsarə İmanovanın, eləcə də Fərhad Təhməzovun qohumları Xurşud və Yunis (hər ikisi “Hünər İnşaat” Firmasının vəzifəli şəxsləridir), şirkətin operator vəzifəsində çalışan əməkdaşı Vüsal Bədəlov, mənə köhnə tarixlə təhlükəsizliklə bağlı təlimat jurnalına qol çəkdirmək istəyən əməkdaş Ruhin Nəcəfi və şirkətin digər vəzifəli şəxslərinin əməllərinə hüquqi qiymət verilməsinə göstəriş verəsiniz.

Onu da qeyd edirəm ki, bütün dediklərimə dair şahidlərim var. Həmin qəza vaxtı məzuniyyətdə olan şəxsə 3000 min manat cərimə yazılıb. Bu qədər haqsızlıq olmaz”.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Məsələ ilə bağlı şirkətin rəhbər heyəti ilə əlaqə saxlamağa çalışıldı, lakin suallarımız cavabsız qaldı. Yazıda adı çəkilən şirkətin və şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Ucar sakini texnikasının qəsdən yandırıldığını iddia edir, qarşı tərəf isə...

Ucar rayonu, Alpout kənd sakini Abbasov İbrahim Qüdrət oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi bildirir ki, Nardaranda yerləşən “Sea Breeze” ərazisində - “Dəmir Yumruq” şirkətində çalışıb sonradan qərəzli olaraq texnikası yandırılıb:

“Mən, Abbasov İbrahim Qüdrət oğlu, yazaraq başıma açılan haqsızlığı diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm.

Bildirim ki, oğluma məxsus “Bobcat-Teleskop” yükləyici texnika ilə Nardaranda, “Sea Breeze” ərazisində işə dəvət aldım. 2 ay orada işlədim. Aylıq əmək haqqımı gecikdirdikləri üçün söz-söhbətimiz olurdu. 2-ci ay da eyni qaydada əmək haqqımı gecikdirdilər. Bu dəfə şirkətin səlahiyyətli nümayəndələrindən olan Turqut adlı şəxs mənə “texnikanı ərazidən uzaqlaşdır”, - dedi. “Əmək haqqımı verin, texnikanı çıxarım”, - dedim.

Daha sonra Turqut 2 nəfər göndərib, onların vasitəsilə mənə bildirdi ki, qalım işimi görüm, 2 günə əmək haqqımı alacam.

2 gün keçdi, yenə mənə aldatıldılar, pulumu vermədilər. 2024-cü il, may ayının 13-də işə texnikamı yandırdılar. Hazırda işə şirkət mənə dəymiş ziyanı qarşılamaq istəmir.

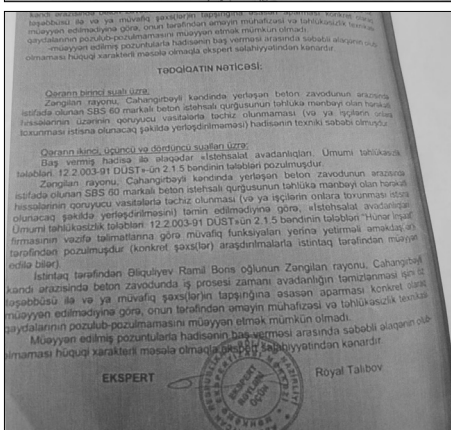
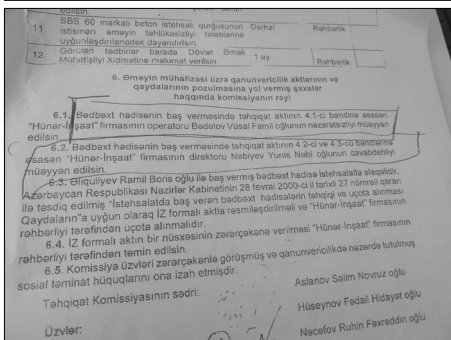
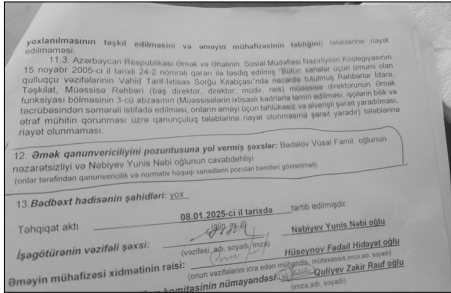
Səlahiyyətli şəxslərdən xahiş edirəm ki, məsələ ilə bağlı araşdırma aparılsın və mənə dəyən zərər ödənilsin”.

Şikayətçinin iddiası ilə əlaqədar “Dəmir Yumruq” şirkətinin səlahiyyətli nümayəndəsi olan Turqut bəylə əlaqə saxladım:

“Əvvəla qeyd edirəm ki, texnikanın yanmasına səbəb Abbasov İbrahim Qüdrət oğlunun özü olub. Belə ki, şəxs məsuliyyətsizlik edib, qanunsuz yollarla tok xətləri çəkib, texnikaya ambiyans işıqlar qoşdurduğu üçün yanıbmışdır. Əslində, şirkət ondan şikayətçi olmalı idi, sadəcə yazığımız gəldi. Texnika yanan zaman binaya yaxın olub. Əgər binaya zərər görseydi, vətəndaş heç o ödənişi edə bilməyəcəkdi.

Fövqəladə Hallar Nazirliyi texnikanın yanmasına görə baxış keçirib və sənəddə yazıblar ki, texnikanın yanmasına akumulyatorda yaranmış qısaqapanma səbəb olub.

Texnikanın bütün ödənişləri ödənilib. Əlimizdə qaimələr var. Buna baxmayaraq, adam həftə mənim özümə belə, şər-böhtan atmışdı. Halbuki, bir daha qeyd edirəm ki, texnikanın yanmasına səbəb şəxsin özünün məsuliyyətsizliyi olub”.

rəfli hemopnevomotoraks (sol döş boşluğuna qanın və havanın toplanması) və dərialtı emfizema ilə müşayiət olunan döş qəfəsinin sol yarısının qapalı küt travması və sol çiyin səviyyəsində dəri defekti ilə müşayiət olunan sol bazunun yuxarı 1/3-dən travmatik amputasiyası xəsarətləri almışam.

Bədbəxt hadisədən dərhal sonra mənə Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin (DTX) Hospitalına yerləşdirildim. Orada əməliyyat olundum və müalicə bir neçə gün davam etdi.

29 dekabr 2024-cü il tarixində Zəngilan rayon prokuroru, ədliyyə müşaviri Kərimov Qibləli Ağa oğlu tərəfindən Zəngilan rayon Prokurorluğunda AR CM-nin 162-ci maddəsi ilə cinayət işi başlanılmış və istintaqın

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

İctimai və dövlət
maraqlarının müdafiəsi

İyunun 26-da Rusiyanın Sverdlovsk vilayətinin Yekaterinburq şəhərində azərbaycanlılara qarşı xüsusi əməliyyat keçirildi. Böyük qəddarlıq və vəhşiliklə müşahidə olunan əməliyyat zamanı ümumilikdə 15 nəfər saxlanıldı. Hadisə zamanı həmin şəxslərdən 7 nəfərinə ağır işgəncə verildiyi üçün 2 nəfər vətəndaşımız həyatını itirdi, 5 nəfər isə müxtəlif dərəcəli xəsarətlərlə xəstəxanaya yerləşdirildi.

Şübhəsiz, Rusiya xüsusi xidmət orqanlarının vətəndaşlarımıza qarşı bu cür davranışı cavabsız qalmamalı idi. Məhz ona görə ki, harada yaşamasından asılı olmayaraq, Azərbaycan dövləti öz vətəndaşlarının hüquqlarını qorumağa məsuldur. Bu səbəbdən də Rusiyaya yüksək səviyyədə rəsmi etiraz olunması gözlənilən idi.

Əlbəttə, burada söhbət sadəcə işgəncə görə, qətlə yetirilən şəxslərin Azərbaycan vətəndaşı olmalarından söhbət getmir. Azərbaycan dövləti bütün dünya ölkələrində yaşayan qırx milyondan artıq soydaşımızın hüquqlarını qorumağı öz üzərinə götürüb və başqa cür də ola bilməz. Ona görə ki, hansı ölkənin pasportunu daşmasından asılı olmayaraq, hər

bir azərbaycanlı Azərbaycanı öz dövləti, dədə-baba yurdu hesab edir. Heç də təsadüf deyil ki, istər birinci, istərdə ikinci Qarabağ savaşında Azərbaycan pasportu daşımayan çox sayda soydaşımız da düşməne qarşı savaşda ön cərgədə yer almışdılar. Hansı ki, onlardan çox sayda şəhid olanlar, xəsarət alanlar, bu və ya digər dərəcədə sağlamlığını itirənlər də oldu. Bütün bunlar həmin soydaşlarımızın Vətənə olan sevgisindən, Azərbaycanı öz milli dövlətləri hesab etməsindən qaynaqlanırdı. Təkcə

təqil dövlət kimi görmək istəməyib. Xüsusilə, Putinin hakimiyyəti dövründə Azərbaycan xəyali SSRİ-nin tərkib hissəsi kimi görünüb. Lakin Azərbaycan rəhbərliyinin son günlər ortaya qoyduğu mövqe Kreml idarəçilərinə açıq mesaj çatdırdı ki, Azərbaycan Rusiyanın mütəmləkəsi, "kiçik qardaşı" deyil, bu ölkəni "böyük qardaş" gözündə görmür və müstəqil dövlət olaraq Rusiya ilə eyni statusa malikdir, hətta lazım gələrsə "şimal ayısı" ilə bütün müstəvilərdə üz-üzə gəlməyə hazırdır.

məsi, soydaşlarımızın səbəbsiz yerə təzyiqlərə məruz qoyulması, bir çox vətəndaşımızın ölkədən deport olunması, eləcə də yazımızın əvvəlində qeyd etdiyimiz ölüm faktlarının həyata keçirilməsi Putin Rusiyasının "başı kəsilmiş toyuq kimi" son çırpıntılarının əlamətidir. Yəni bu gün Rusiya hakimiyyəti öz aqoniyə vəziyyətini yaşayır və rejimin çöküşü çox da uzaqda deyil.

Putinin illərdir böyük həssaslıqla əlində saxladığı "rus kartı"nın da tədricən əlindən çıxması dediklərimizin bariz

Putin Rusiyasına başa düşdüyü tərzdə verilən cavab

Rəsmi Bakının son günlər ortaya qoyduğu mövqe Kreml idarəçilərinə açıq mesaj çatdırdı ki, Azərbaycan Rusiyanın mütəmləkəsi, "kiçik qardaşı" deyil...

Artıq ölkəmizdə yaşayan 100 min nəfərdən artıq rus vətəndaşlarımız arasında da Putin Rusiyasına qarşı böyük qəzəb hiss olunur...

...Azərbaycan bu ölkəni "böyük qardaş" gözündə görmür və müstəqil dövlət olaraq Rusiya ilə eyni statusa malikdir, hətta lazım gələrsə "şimal ayısı" ilə bütün müstəvilərdə üz-üzə gəlməyə hazırdır...

Son günlər Azərbaycan vətəndaşları arasında Rusiya irticasına qarşı yenidən nifrətin alovlanması rəsmi Bakının heç də yalnız mövqe tutmadığını ortaya qoyur. Söhbət ondan gedir ki, bu proseslərdə bütün aidiyyəti dövlət qurumları məhz xalqın istəyini ifadə edir. Ən qərribəsi isə odur ki, artıq ölkəmizdə yaşayan 100 min nəfərdən artıq rus vətəndaşlarımız arasında da Putin Rusiyasına qarşı böyük qəzəb hiss olunur. Biz istər ayrı-ayrı icmaların bəyanatından, istər də rus vətəndaşlarımızın müxtəlif platformalardan öz etiraz səsinə ucaltmalarından bunun şahidi olduq. Bu fakt həm də onu deməyə əsas verir ki, hər zaman "rus kartı" üzərində oyun quran, hətta Ukraynaya qarşı müharibədə də əsasən qeyri-rusları qırğına verərək, rusların dəstəyini qazanmağa çalışan Vladimir Putin üçün də artıq yolun sonu görünür. Belə ki, Rusiya bu müharibədə addım-addım məğlubiyyətə yaxınlaşdıqca Putinin aqresiya siyasətinin daha da güclənməsi müşahidə olunur.

O cümlədən, son vaxtlar azərbaycanlılara qarşı ardıcıl əməliyyatların həyata keçiril-

nümunəsi hesab oluna bilər. Bunu biz nəinki Azərbaycanda yaşayan yüz mindən artıq rus vətəndaşımızın Rusiya rəhbərliyinə etiraz etməsindən görürük, eynilə, indi Rusiyanın özündə də Putinə qarşı çox böyük etiraz dalğasının yaranması, təkcə qeyri-rusların deyil, rusların da günbəgün etiraza qalxması deyilənlərin sübutudur.

Azərbaycan hakimiyyətinin Putin rejiminə "öz dilində" cavab verməsi, təbii ki, Kreml başbirləri tərəfindən heç də xoş qarşılanmadı. Təsadüfi deyil ki, bir neçə gündür ayrı-ayrı "siyasətşünəvlər" Moskvadan ölkəmizə qarşı nifrət qusurlar. Amma bu şəxslərin hər biri onun da fərqiyyətdir ki, artıq Rusiya hansısa qonşu dövləti, xüsusilə də Azərbaycanı təhdid edəcək gücdə deyil. Ukraynaya qarşı savaşda ömrünün son akkordlarını vuran Putin rusiyası artıq nəinki hansısa dövlətə qarşı savaş açmaq, heç özünü xilas etmək gücündə deyil.

Beləliklə, biz şimal qonşumuzun timsalında yeni bir imperiyanın çöküşünü görmək üzrəyik. İnandırıcı ki, o gün uzaqda deyil.

"Hürriyyət"

Putinin dünən işdən çıxardığı nazir intihar etdi

Rusiyanın keçmiş nəqliyyat naziri və Kursk vilayətinin keçmiş qubernatoru Roman Starovoyt intihar edib.

Bu barədə Rusiya mediası məlumat yayıb.

İlkin məlumatlara görə, o, mənzilində intihar edib.

Qeyd edək ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin bu gün imzaladığı fərmanla Roman Starovoyt Rusiya Federasiyasının nəqliyyat naziri vəzifəsindən azad edilib.

Xatırladaq ki, Starovoyt nəqliyyat naziri vəzifəsində 2024-cü ilin may ayından çalışırdı. Buna qədər isə o, Kursk vilayətinin qubernatoru vəzifəsini tutub.

bu səbəb yetərlidir ki, Azərbaycan dövləti də hər bir soydaşımızın çətin günündə onun yanında olsun, bütün səviyyələrdə dəstəyini əsirgəməsin.

Bütün bunlar öz yerində. Amma ölkəmizdə yaşanan son siyasi proseslər göstərir ki, xalqımız Rusiyanın "böyük qardaş" diqtəsi altında yaşamaq istəmir. O cümlədən, hadisələrin gedişi onu göstərir ki, rəsmi Bakı da artıq Moskvanın zaman-zaman ölkəmizi küçüməməsi, özünün bir "əyaləti" gözündə görməsi ilə barışmaq niyyətində deyil.

Azərbaycan 35 il əvvəl öz müstəqilliyini qazansa da, çox təəssüflər olsun ki, Rusiya rəhbərliyi ölkəmizi heç vaxt müs-

Rusiya Gümrüdəki hərbi bazasını gücləndirir?

Ermənistan XİN “narahat olub” ki, Moskva bu bazadan Azərbaycana qarşı hərbi məqsədlər üçün istifadə edə bilər...

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi Rusiyanın Gümrüdə yerləşən 102-ci hərbi bazasına yeni müqaviləli hərbiçilərin cəlb olunması ilə bağlı yayılan xəbərlərin fonunda bəyanat yayıb.

Rəsmi İrəvan bəyanatda bildirib ki, Ermənistan ərazisindən üçüncü ölkələrə qarşı hərbi əməliyyatların həyata keçirilməsi mümkün deyil və bu kimi hallara yol verilməyəcək.

Ekspertlərin fikrincə, bu bəyanatla Ermənistan hökuməti həm Azərbaycana, həm də Rusiyaya üstüörtülü mesaj göndərməyə çalışır. Belə ki, bu açıqlama Rusiya - Azərbaycan münasibətlərinin gərginləşdiyi bir vaxta təsadüf edir və Moskvanın Gümrüdəki hərbi

varlığını Bakı əleyhinə gücləndirdiyi görüntüsü yaradır.

Məsələ ilə bağlı politoloq Elxan Şahinoğlu geniş şərh verib. O bildirib ki, Ermənistan XİN-in bəyanatında Azərbaycan əleyhinə dolayısı ehyamlar hiss olunur: “Bu bəyanatla sanki o görüntü yaradılır ki, guya Ermənistan ərazisində yerləşən Rusiya hərbi bazasından Azərbaycana qarşı hərbi məqsədlər üçün istifadə olunur və Ermənistan buna imkan verməyəcək. Lakin bu, manipulyasiyadır”.

Politoloqun fikrincə, əgər Rusiya həqiqətən Gümrüdəki hərbi bazasını gücləndirirsə, bu ilk növbədə Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi, xüsusilə də Baş nazir Nikol Paşinyan üçün təhlükə yaradır: “Məlum olduğu kimi, Mosk-

vadaki siyasi dairələr, Rusiya kilsəsi və Rusiyada yaşayan erməni oligarxlar Ermənistanın radikal müxalifətinə dəstək verməklə Paşinyana qarşı təzyiqləri artırıblar. Paşinyan da son aylarda ona qarşı çevriliş planlaşdırıldığını iddia edir. Belə olan halda Rusiya bazasının gücləndirilməsi Paşinyana qarşı yönəlib, yoxsa Azərbaycana qarşı?”

Elxan Şahinoğlu hesab edir ki, Nikol Paşinyan yaranmış vəziyyətdən ustalıqla istifadə edərək diqqəti özündən yayındırmağa çalışır: “Paşinyan Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi vasitəsilə bəyanat yaydırmaqla ictimai rəyə belə bir signal ötürmək istəyir ki, guya Gümrüdəki Rusiya bazası Azərbaycan əleyhinə yönəlib və İrəvan buna qarşı çıxır. Amma bu, yalnız ictimai rəyi çaşdırmaq üçündür”.

Politoloq əlavə edib ki, bu arqumentlər real deyil və Ermənistanın Rusiya üzərində hər hansı təsir imkanları yoxdur: “Əvvəla, əgər Kreml Gümrüdə hərbi xarakterli qərar veribsə, bunu Paşinyanla müzakirə etməyəcək. İkincisi, əgər Gümrüdəki baza Azərbaycana qarşı istifadə olunarsa, bu addım birbaşa Kremlin öz maraqlarına zərbə vurur, Rusiya həm Cənubi Qafqazı, həm də Türkiyəni itirir”.

Elxan Şahinoğlu xatırladı ki, Nikol Paşinyan son həftələrdə bir neçə çıxışında ona qarşı dövlət çevrilişi hazırlandığını açıq şəkildə bəyan edib. Politoloqun fikrincə, bu cür bəyanatlar Ermənistan rəhbərliyinin Moskvanın davranışlarından ciddi narahat olduğunu göstərir: “Paşinyan yaxşı anlayır ki, Rusiya təkə siyasi təzyiq göstərmir, həm də Ermənistanı daxili balansları dəyişdirməyə çalışır. Gümrüdəki bazanın gücləndirilməsi, Ermənistanı müxalifətin fəallaşması və Rusiyaya yaxın dairələrin hərəkətiliyi bu ehtimalları artırır”.

Hazırladı: KƏNAN

Azərbaycan Suriyaya qaz ixracına hazırdır

"Texniki imkanlar və resurslar mövcuddur"

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan jurnalistlərin suallarına cavab olaraq, Azərbaycandan Suriyanın qaz təminatında iştirakının mümkünliyünü açıqlayıb. Bu açıqlama enerji sahəsində geniş müzakirələrə səbəb olub.

Neft Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban, Azərbaycanın Suriyaya qaz ixracını Türkiyə vasitəsilə həyata keçirə biləcəyini bildirib. Onun sözlərinə görə, hazırda Azərbaycan Türkiyə bazarına ildə 10 milyard kubmetrə qədər qaz ixrac edir və bu məqsədlə lazımı infrastruktur mövcuddur.

İ.Şaban əlavə edib ki, Azərbaycanın qazı Türkiyəyə iki əsas kəmərlə-Bakı-Tiflis-Ərzurum və Genişləndirilmiş Cənubi Qafqaz boru kəmərləri vasitəsilə daxil olur. Hər iki kəmərlər Gürcüstan-Türkiyə sərhədində müvafiq olaraq BOTAS və TANAP infrastrukturuna birləşir.

Ekspert bildirib ki, Türkiyə və Suriya arasında artıq yeni qaz kəməri mövcuddur. 2025-ci ilin mayında Kilis-Hələb qaz xətti istifadəyə verəcək və bu xətt Suriyanın Hələb və Homs şəhərlərindəki elektrik stansiyalarına gündə 6 milyon kubmetr qaz tədarük etməyə imkan verəcək.

İlham Şaban qeyd edib ki, əgər Azərbaycan Prezidenti bu təşəbbüsə razılıq veribsə, demək balansda ehtiyat mövcuddur. O vurğulayıb ki, Azərbaycan yeni yataqlar işlənməyə başlamadan belə, bu il xarici bazarlara əlavə qaz ixrac etmək imkanına malikdir.

Ekspertin sözlərinə görə, bu imkanlar bir neçə əsas mənbədən gəlir:

-“8 Noyabr” İstilik Elektrik Stansiyasının istifadəyə verilməsi ilə illik 500 milyon kubmetr qaz qənaəti mümkün olacaq;

-“Abşeron-Xızı” külək elektrik stansiyasının bu ilin IV rübündə tam istifadəyə verilməsi ilə əlavə 100 milyon kubmetr qaz qənaəti təmin ediləcək;

-SOCAR-ın “Azəriqaz” İB tərəfindən qaz infrastrukturunun təmiri qaz itkilərini azaldacaq;

Sərin yay mövsümü və yağışların artması elektrik istehlakını azaldıb, su elektrik stansiyalarının istehsalını artıracaq, bu da qaz tələbatını azaldır.

İlham Şaban yekun olaraq bildirib ki, Azərbaycan bu il Suriyaya əlavə qaz ixracı üçün texniki və resurs baxımından tam hazırdır və bu, ölkənin enerji siyasətinin çevikliyini göstərir.

“Biz artıq Bakıya lazım deyilik...”

Konstantin Zatulin: “Ermənistanı itiririk, əvəzində Azərbaycanı da qazanmırıq”

“Biz Qarabağ münaqişəsi həll olunana qədər lazım olduğumuz kimi, artıq Bakıya lazım deyilik”.

Bunu “Moskovski Komsomolets” nəşrinə müsahibəsində Dövlət Dumasının MDB işləri komitəsi sədrinin birinci müavini, ermənipərəst Konstantin Zatulin deyib.

Zatulin hesab edir ki, Azərbaycana Rusiyadan daha vacib olan ölkələr var və Bakının kursu həmin istiqamətdədir: “İndi Yekaterinburq hadisələrinə görə münasibətlərimizdə növbəti kəskinləşmə baş verib. Amma bu, sadəcə, bəhanədir, bəhanə hər şey ola bilər. Azərbaycanın bu kursunun subyektiv və obyektiv səbəbləri var. Obyektiv olan odur ki, bu gün Bakının Rusiya Federasiyası ilə xüsusi münasibətlərə ehtiyacı yoxdur. Amma İsrail, Türkiyə ilə, Böyük Britaniya ilə xüsusi münasibətlərə ehtiyacı var. Bəli, Rusiya Federasiyası ilə ticarət-iqtisadi əlaqələrdən faydalanmaq yaxşı olardı. Amma indiki mərhələdə bu, Azərbaycanın digər məqsədləri ilə müqayisədə artıq ikinci dərəcəlidir. Ona görə də indi biz anlamağa çalışmalıyıq ki, niyə Azər-

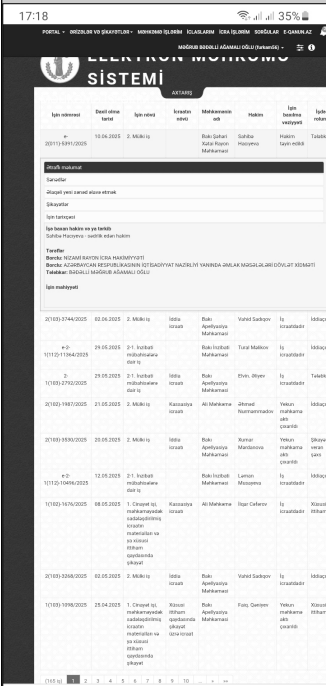
baycan Rusiya Federasiyası ilə razılaşıb, Əliyev niyə Zelenskini qucaqlayıb, niyə hər yerdə Ukraynaya dəstəyindən danışır?

Burada biz bunu fərq etməməyə çalışırıq. Ancaq biz indi sizinlə danışarkən Paşinyanın Ermənistanı ilə Əliyevin Azərbaycanının sülh

müqaviləsini necə imzalayacağına dair yekun məsləhətləşmələr gedir və mütləq Qərb platformasında”.

Rusiyanın bu prosesdən kənarda qalmasından məyusluğunu gizlədə bilməyən Zatulin hesab edir ki, bugünkü durumun yaranmasında İlham Əliyevin şəxsiyyətindəki subyektiv səbəblər və Azərbaycanın Qarabağdakı qələbəsi mühüm rol oynayır: “Bəziləri elə bildirdi ki, Qarabağ heç kimə lazım olmayan bir şeydir. Çox adam burada (Rusiyada) deyirdi ki, bu bizim məsələ deyil. Bu, ermənilərin məsələsidir. Ancaq bu kiçik kərkic Zaqafqaziyanın bütün binasından çıxarıldı və hər şey dağıldı. Biz Paşinyan dövründə Ermənistanı itiririk, amma əvəzində Azərbaycanı da qazanmırıq. Hamısı ona görədir ki, onlar piramidanın altından kiçik bir kərkic çıxarıblar...”.

Rəşid Rzayevin Xətai məhkəməsində son şəbəkə saxtılığı

Xətai məhkəməsinin 26.05.2009-cu il tarixli və 21.06.2011-ci il tarixli 2 qətnaməsi ilə 1-ci dərəcəli Qarabağ əlilinə sahibkarlıq amacı ilə verilən Nizami r-nu, Bəhruz Nuriyev-10A ünvanındakı əvvəllər 25 sayılı Nizami Dairə Seçki Komissiyasının yerləşdiyi otaqları borclular ƏMDX, Nizami RİH 17-ci ildir cinayətkar saxtılıqla əvvəlcə həmin ünvandakı bankın, bank bunu yalanlayanda 9 yaşlı Hüseynov Aydın Bəxtiyar oğlunun, 2021-ci ildə ata adı olmayan Türkiyə vətəndaşı Kerem Sezerin adına sənədləşdiriblər. Qətnamələri icra etməyə borclu olan ƏN-in Xətai və Nizami icra şöbələri isə 17-ci ildir heç bir icra hərəkəti etmir, əksinə tələbkar Qarabağ qazisinə icranı tələb etdiyinə görə qeyri-prosessual basqılar, işgəncələr verdirirlər. Bu qeyri-prosessuallıqla qətnamələri çıxaran Xətai məhkəməsinin rolu da böyükdür. Özbaşınalığa baxən, Xətai məhkəməsi nəinki qəbul etdiyi qətnamənin ictasını təmin edir, heç məhkəmə qərarını icraya belə yönəltmir.

10.06.2025-ci ildə tələbkar kimi borclular Nizami RİH və ƏMDX-ya qarşı Xətai məhkəməsinə ərizə verən Qarabağ qazisinin ərizəsi elektron sistemdə "tələbkar-borclu(lar)" şəklində qeydə alınıb, amma işin mahiyyəti göstərilməyib. Tələbkar 16 ildir çıxarılan, lakin icra olunmayan 2 məhkəmə qətnaməsinin yenedən icraya yönəldilməsi barədə ərizəsi üzrə hakim Sahibə Hacıyevanın prosessual hərəkətlərini 15 gün gözləyib. 25.06.2025-ci ildə isə hakimin yekun məhkəmə aktı ilə icraatdan "məhkəmədə baxılmalı deyildir" əsası ilə imtina etdiyi barədə məlumat elektron sistemdə yerləşdirilib. Və ... növbəti şəbəkə cinayəti ilə üzlaşən tələbkar Qarabağ qazisi bu cinayətin başında məhkəmə sədrinin durduğunu ali dövlət hakimiyyəti orqanlarına, Məhkəmə Hüquq Şurasının (MHŞ) sədrinə məktublarla açıqlayıb. Şəbəkə cinayətinin sübutu odur ki, kabinetdə tərəflər iddiaçı-cavabdeh(lər) kimi dəyişdirilib. Bu saxtılıq isə hakim özbaşına edə bilməz, bunu məhkəmə sədrinə sifarişlə ediblər. Rəşid Rzayev məhkəmə qərarlarının icrasına saxtılıqla qadağa qoymaqda ustadır. Yəqin fikirləşib ki, onsuz da sədrlikdən KM-ə hakim gedir, son saxtılığından yararlanсын, ikiqat "qabağa düşsün.". Yasamal məhkəməsi Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə qarşı iddia tələbini saxtalaşdırıb, tələb hissəni silmişdi, Xətai məhkəməsi isə tərəflərin statusunu şəbəkə cinayəti ilə saxtalaşdırıb. "Elektron məhkəmə" sistemində şəxsi kabinetə belə kobud müdaxilə şəbəkə cinayətləri kateqoriyasına aiddir. Hələ ki, MHŞ, hüquq mühafizə orqanları, Ədliyyə Nazirliyi susur...

Şəbəkə cinayəti, icraya, sahibkarlıq hüququna qadağa cinayəti isə sürməkdir. 17-ci ildir...

Məğrur BƏDƏLSOY

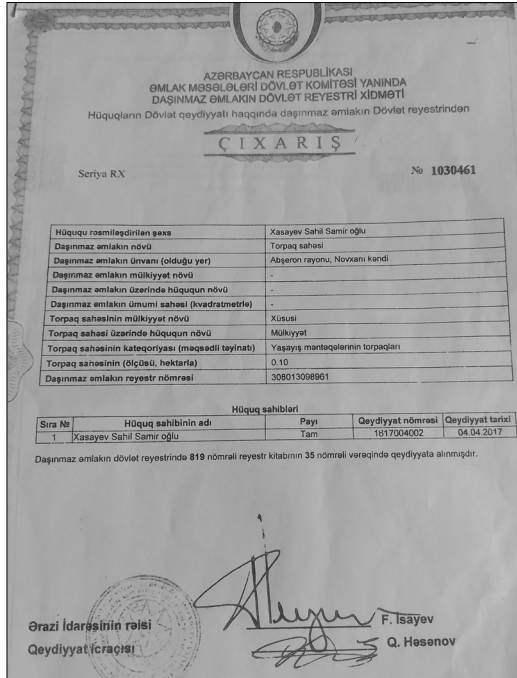
Vəzifəli şəxsin özgə əmlakını ələ keçirmək cəhdi

Abşeron rayon və Sumqayıt inzibati məhkəmələrinin ağlasığmaz saxtılığı

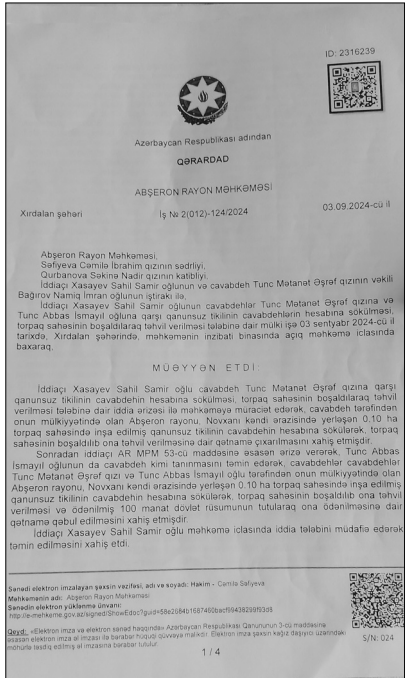
Vətəndaş Xasayev Samir Ali-oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Məktubu olduğu kimi dərc edirik: "Hörmətli redaksiya!

2017-ci ilin 4 aprelindən Abşeron rayonu, Novxanı kəndində 0.10 ha torpaq sahəsi 1617004002 qeydiyyat, 308013098961 reyestr nömrəli çıxarışla şəxsi mülkiyyətimizdir. (Əlavə olunur) 2022-ci ilin sentyabrında hasarlayıb, metal qapı qoyduğumuz özəl torpaq sahəmizdə tikinti işlərinin aparılmasını gördük, işçilərdən torpağımızı zəbt edən Tunc Abbas İsmayıl oğlunun olduğunu öyrəndik dərhal polisə şikayət etdik. Abşeron RPİ-nin Təhqiqat Şöbəsinin təhqiqatçısı Elməddin Əsgərov Tunc Abbasın əməlinə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 188-ci maddəsinin əlamətləri olduğunu müəyyən edib və iş materiallarını istintaq aidiyyəti üzrə 17.10.2022-ci il tarixli qərarla göndərilib. (Əlavə olunur) Abşeron RPİ-nin müstəntiqi Alqayıd Mikayılov 28.10.2022-ci il tarixli qərarla cinayət işinin başlanılmasından imtina etdi ki, şəxsi mülkiyyətimizin zəbt edilib tikinti aparılması cinayət məsuliyyəti yaratmır, mülki qaydada məhkəməyə müraciət etməyimiz bildirildi. Müstəntiqin qərarında da izahatı alınan Tunc Abbasın şəxsi daşınmaz əmlakımızı zəbt etməsi etiraf olunur: "İzahatı alınmış Tunc Abbas İsmayıl oğlu göstərmişdir ki,...təxminən (?- S. X) 1991-ci ildə Abşeron rayonu, Novxanı kəndində 0, 0.06 ha torpaq sahəsini Novxanı kənd bələdiyyəsinin sədri Şahin adlı şəxsənd almışdır. (?-1991-ci ildə bələdiyyələr formalaşmamışdı-S. X.)Müəyyən vaxt keçdikdən sonra həmin torpaq sahəsinə gedərək nəzarət etdikdə orada 2 mərtəbəli fərdi yaşayış evinin tikilməsini və həmin evdə yaşayış olmasını aşkar etmiş, anası bu barədə şikayət etsə də, Şahin məsələnin şisirdilməməsinə demiş və qonşuluqda olan torpaq sahəsinin (yəni bizim şəxsi mülkiyyətimizdə olan sahənin- S. X.) sənədlərini onlara təqdim etmişdir. Həmin torpaq sahəsinin kiməsə məxsus olmasını soruşduqda Şahin torpaq sahəsinin bələdiyyənin balansında olmasını demişdir". (Əlavə olunur)

Bu izahatdan açıq-aşkar görünür ki, Tunc Abbas özgə əmlakını zəbt edib və istintaqa yalan məlumat verib. Axı 1991-ci ildə, ümumiyyətlə, bələdiyyələr mövcud deyildi.

2023-cü ilin aprelində Abşeron rayon məhkəməsində zəbt olunmuş torpağımızın boşaldılmasına dair cavabdeh Tunc Abbasa qarşı iddia qaldırdıq. Hakim Cəmilə Səfiyeva 03.09.2024 tarixli qərardadla icraatı 1 il 5 aydan (??) sonra dayandırır. "Əsas" da bu olub ki, cavabdehin Sumqayıt İnzibati Məhkəməsinə ƏMDX-ya qarşı iddiası var və bu iddia 2023-ün fevralında, yəni bizdən qaldırılıb. Halbuki Sumqayıt İnzibati Məhkəməsinin dəftərxanasında həmin iddia ərizəsi qeydə alınmayıb. Eyni zamanda bu iddianın bizə, bizim əmlakımızın zəbt olunmasına dair iddiamıza nə aidiyyəti var? Cavabdeh Tunc İsmayıl 2022-ci ildə əmlakımızı zəbt edib, biz polisə və məhkəməyə şikayət edəndən sonra ƏMDX-ya qarşı iddia qaldırıb ki, ona çıxarış verilməsindən imtina olunub. Bizim iddiaya 2 ildən çoxdur baxılmasına imkan verilmir. Biz əmlakımızı tələb edirik, məhkəmə 17 aydan sonra qərardad çıxarır ki, cavabdeh ƏMDX-ya qarşı sizdən qabaq iddia qaldırıb və o işə baxılmayıncə, Abşeron məhkəməsində qərar qəbul edilə bilməz. Açıq-aşkar əmlakımızın məhkəmə ssxtalığı yolu ilə ələ keçirilməsinə cəhd edilir. Tunc Abbas əmlakımızı zəbt etməsi bir yana, hələ saxta məhkəmə qərarları ilə ələ keçirməyə çalışır. Görəsən, Tunc Abbas bu səlahiyyəti necə əldə edib ki, Abşeron məhkəməsinə 2 ildən çoxdur "dondurub", Sumqayıt İnzibati Məhkəməsində bizim 8 il qabaqkı çıxarışımızı

mübahisələndirir, saxtılıqla 2023-cü ilin fevralında qeydə alınmayan iddianı 2025-ci ildə davam etdirir. Abşeron məhkəməsinin müraciəti ilə 4 sayılı Abşeron ərazi idarəsi ekspertiza rəyi ilə əmlakın bizə məxsus olduğunu təsdiq edib, GPS sistemi ilə koordinatı təqdim edib (əlavə olunur); Sumqayıt İnzibati Məhkəməsi isə yenidən rəy verməyi, bizim torpağımıza baxış keçirməyi qərara alıb. Yəni məhkəmələr Tunc Abbasın buyruğu ilə onun olmayan torpağını bizim torpaqla əvəz etmək istəyirlər. Məhkəmələrə sifariş verən bu şəxs 37-ci PŞ-nin işçisidir, eşitdiyimizə görə, ya PA-ya, ya da NK-ya yeni vəzifəyə getmək arəfəsindədir, ya da artıq gedib.. Deməli, vəzifəsindən sui-istifadə edib, əmlakımızı zəbt etmək yolunu tutub. Biz bütün ali dövlət hakimiyyəti orqanlarına, cənab daxili işlər nazirinə, baş prokurora, DTX rəisinə, Məhkəmə Hüquq Şurasına müraciət edib, Tunc Abbasın vəzifəsindən özgə əmlakını ələ keçirmək məqsədilə istifadə etməsinə qiymət verilməsini xahiş etmişik. Bir daha bəyan edirik ki, 8 ildir qanuni çıxarışla aldığımız əmlakımızı heç kimə güzəştə getməyəcəyik.

Sizdən şikayətimizi ictimailəşdirməyinizi xahiş edirik".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin və qurumların mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti varmı?

“Hürriyyət” qəzetinin 04.03.2015-ci il tarixli sayında müxbirin “Vətəndaş cəmiyyətinin” nə olduğu, Azərbaycanda bu məsələnin nə vəziyyətdə olması və onun perspektivləri barədə suallarını Konstitusiya Araşdırmaları Fondunun rəhbəri Əliməmməd Nuriyevin cavablandırıdığı müsahibəsinə rast gəldim. Müsahibədə müxbir istər dövlətçiliyimiz, istər də millətimizlə yanaşı, bütövlükdə Azərbaycan vətəndaşlarının taleyüklü məsələləri haqqında suallar qoyur. Ə.Nuriyev Azərbaycanda “Vətəndaş cəmiyyətinin” bu günkü durumu, inkişafı və inkişaf şərtləri barədə, “oxunu atıb, yayını gizlədən” üstüörtülü, qeyri-müəyyən, bəzən də, reallığı malalayaraq üstünü örtmək cəhdləri olan cavabları, məni bu müsahibə ilə əlaqədar “pisi-pis yaxşını-yaxşı, düzü-hamvar” qaydasında fikirlərimi oxucular ilə bölüşməyə vadar etdi.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Şapur QASİMI

Ə.Nuriyev əlavə edir: “Deyirik ki, hər şeyi dövlət həll etsin. Bu isə vətəndaş cəmiyyətinin inkişafına mane olur”. Ölkədə əhalinin ən azı 60 faizi işsiz olduğu, işləyənlərin 60 faizindən çoxunun əmək haqqının geniş istehlak mallarının, kommunal xərclərin bu günkü səviyyəsi və artım sürəti şəraitində dövlət orqanlarının, xidmət təşkilatlarının ən ağılagəlməz, heç bir əsas və məntiqə sığmamaqdan əlavə, heç bir faktiki əsas olmayan, qanunsuz cərimələr tətbiq etməsi, təqaülcülərin onsuz da kommunal xərcləri ödəməyə yetib, vaxtında verilməyən təqaüdlərindən kredit cərimələrin ödənişi gecikən HÖR GÜN üçün cərimə faizi hesablanır tutulduğu, yemək üçün zibil qutularında tullantı ərzaq, çörək axtaranların, evi olmadıqdan istidə parklarda, küçələrdə, soyuqda isə binaların bloklarında daldalanan insanların yetərincə olduğu ölkədə insanlar ictimai problemlərin həllini kimdən gözləməlidir?

Ölkədə yüksək səlahiyyət sahiblərinin cəmiyyətə, dövlətçiliyimizə, ayrı-ayrı vətəndaşlarımıza qarşı tükürpədən ağır cinayətlər, “Tərtər cinayəti” kimi kütləvi, dəhşətli kriminal, Azərbaycan kimi kiçik dövlət üçün astronomik məbləğlərdə iqtisadi və s. cinayətlər törədənə cəzasızlıq şəraiti yaradıldığı halda, bu cinayətləri dilə gətirənlərin şər və böhtan vasitəsilə uzun müddətlərə azadlıqdan məhrum edilib, zindanlara atılaraq, orada işgəncələrə məruz qoyulması şəraitində, dövlətin yaradıb, maliyyələşdirdiyi ictimai təşkilatların bu dəhşətli faktlar haqqında susub, reallıqları tərsinə yazaraq, həqiqəti dilə gətirənlərə qarşı hədyan, böhtan deməsi şəraitində insan hü-

quqlarını müdafiə etməyə, ictimai maraqlarla bağlı müzakirələrə kütlələrin qatılmaması TƏBİL HAL deyilmi? Oudur ki, mövcud olmayan vətəndaş cəmiyyətinin məziyyətləri haqqında danışmaq absurd olduğu kimi, dövlətin mövcud olmayan vətəndaş mərkəzli siyasətindən də danışmaq, ən azı saxtakarlıqdır.

Ə.Nuriyev deyir: “Bəzən vətəndaş cəmiyyəti xaricdən maliyyələşən təşkilatlarla və ya dövlətdən asılı olan ünsürlərlə assosiasiya olunur”. Onun bu fikrində həqiqət bundan ibarətdir ki, Azərbaycanda Rusiyanın və Ermənistanın hələ SSRİ dövründən adları və soyadları dəyişdirilmiş, yaxın-uzaq qohumluq əlaqələri olub, yüksək dövlət vəzifələrinə, dövlətimiz üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən iqtisadi, ictimai mövqelərdə yerləşdirilərək şəbəkələndirilmiş nümayəndələri, 1993-cü ildən bəri Tehran rejiminin, aparıcı Avropa ölkələrinin casus şəbəkələrinin ölkəmizdə mövcudluğu, ayrı-ayrı dini, ideoloji qrupları, fərdləri maliyyələşdirərək, ölkədə onları kriminal, ideoloji təxribata, casusluq fəaliyyətinə cəlb etmələri heç bir sübut tələb etməyən aksiomadır. Bu da aksiomadır ki, ölkədə rəsmən mövcud olan ictimai təşkilatlar dövlətin onlara ayırdığı vəsait və ya onların müxtəlif qeyri-dövlət mənbələrindən maliyyələşməsinə təmin edilməsi əsasında fəaliyyət göstərib, cəmiyyətdə mövcud olan problemləri dilə gətirərək, onların həlli yollarının tapılması üçün kütləvi informasiyalarda, konfranslarda aşkar müzakirələr təşkil etmək əvəzinə, yüksək çinli məmurların törətdikləri kriminal, iqtisadi, təşkilati, vəzifə və s. cinayətlərini ört-basdır etmək, malalamaq üçün KİV-də monoloq formasında populist yarımhəqiqətlər söyləməklə öz vəzifə borclarını yerinə yetirirlər. Bu da o deməkdir ki, bu gün ölkədə mövcud olub, fəaliyyət göstərən ictimai təşkilat və birliklər

Azərbaycanda mövcud olmayan “vətəndaş cəmiyyətini” təmsil edən qurumlar olmayıb, dövlət məmurlarının ağılagəlməz cinayətlərinə susun qalaraq, bu cənaətləri ictimailəşdirənlərə qarşı terror tədbirləri həyata keçirən “hüquq mühafizə orqanları” adlansa da, əslində isə “dövlət məmurlarının cinayətlərini mühafizə orqanları” olan dövlət qurumlarının vətəndaşlara qarşı zor, işgəncə, ideoloji və psixoloji mübarizə alətidir. Bunu Ə.Nuriyevin özü

ların sifarişçilərini cəmiyyətə əyani olaraq sübutlarla tanıdı, adlarını deyə biləcək, peşəkar cinayətkar olan dövlət məmurlarının, şahidlərin olmaması xatirinə “zindanlarda özünü asması”, “qəfil xəstəlikdən həyatını itirməsi” şəraitində deyən adamların sayı çoxmu olacaq?”

Sonra Ə.Nuriyev jurnalistin, - “Bəs necə etməliyik ki, Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti güclü olsun?”, - sualına belə cavab verir: “Əgər Azərbaycanda vətəndaş cə-

Birincisi, ölkədə mövcud olmayan vətəndaş cəmiyyətinin daha da güclü olmasından danışmağın özü absurddur. İlk növbədə Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin yaradılmasının zərurəti və ölkədə hansı parametrlərə malik olan vətəndaş cəmiyyətinin yaradılmasını istədiyimizi və onun hansı yolla yaratmağın zəruri və mümkün olduğunu müəyyən etməliyik. Çünki istənilən ölkədə yaradılan vətəndaş cəmiyyətinin əsas parametrləri, yəni ilk növbədə onun məzmunu, fəaliyyət istiqaməti və çərçivəsi həmin ölkədə mövcud olan iqtisadi-ictimai quruluşun növü, məzmun və forması ilə birbaşa üzvü surətdə bağlıdır...

də dərk edib, dilə gətirə bilmədiyindən deyir ki, “Vətəndaş cəmiyyəti bütövlükdə cəmiyyətin içindən doğmalı, insanların öz həyatlarına təsir etmək istəyindən qaynaqlanmalıdır. Yəni biz öz həyatımızı necə dəyişmək istəyirik? Gələcəyə baxışımız nədən ibarətdir? Nəyi dəyişə bilərik?”. Onun suallardan ibarət bu sözləri müqəddəs həqiqətdir. Lakin, baxaq görək, Ə.Nuriyev bu sualların düzgün cavabını deyəcəkmiz? Və yaxud bu sualların düzgün cavabını demək üçün ölkədə münbit şərait varmı? Ölkədə mövcud olan, baş verən əcaib reallıqları dilə gətirib, ictimailəşdirən qadınları, kişili jurnalistlərin azadlıqdan məhrum edilərək, zindanlara atıldığı, 80 nəfərdən çox Yaralı Qazinin harayına dövlətin səs verməməsindən intihar edən, ən dəhşətli cinayətlərin təşkilatçısı, icraçısı olub, bu konkret cinayətlərin xırdalıqlarına qədər bələd olub, on-

miyyəti güclü olmalıdırsa, bunun üçün ilk növbədə sosial şüurun dəyişməsi lazımdır. Yəni baxışlar dəyişməlidir...”

Birincisi, ölkədə mövcud olmayan vətəndaş cəmiyyətinin daha da güclü olmasından danışmağın özü absurddur. İlk növbədə Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin yaradılmasının zərurəti və ölkədə hansı parametrlərə malik olan vətəndaş cəmiyyətinin yaradılmasını istədiyimizi və onun hansı yolla yaratmağın zəruri və mümkün olduğunu müəyyən etməliyik. Çünki istənilən ölkədə yaradılan vətəndaş cəmiyyətinin əsas parametrləri, yəni ilk növbədə onun məzmunu, fəaliyyət istiqaməti və çərçivəsi həmin ölkədə mövcud olan iqtisadi-ictimai quruluşun növü, məzmun və forması ilə birbaşa üzvü surətdə bağlıdır. Azərbaycanda inzibati və kapital despotizminin eyni zamanda mövcud olan duetinin

sadə vətəndaşları quldurluq üsulu ilə iqtisadi, hüquqi, inzibati, mədəni, əxlaqi, psixoloji terrora məruz qoyan tayfa quldarlığı quruluşu ləğv edilib, vətəndaşların vətəndaş və insan hüquqlarının bir və ya üç məmurun, hansısa qurumun, qurumların hakimiyyətinə (sahibliyinə) deyil, QANUNUN hakimiyyətinə (sahibliyinə) verilmədən, ölkədə sözün əsl mənasında vətəndaş cəmiyyətinin qurulması mümkün deyil.

Ölkəmizdə vətəndaşın iqtisadi və hüquqi azadlığını, bütövlükdə isə vətəndaş cəmiyyəti qurularaq onun ölkənin iqtisadi texniki və s. potensialının imkan verdiyi dərəcədə maksimum sürət və səviyyədə inkişaf etməsini, ancaq ədalətli qanunların tələblərinə uyğun olaraq, hər bir vətəndaşın mövcudluq, azad sahibkarlıqla məşğul olmaq, təhsil və tibbi xidmətdən istifadə etmək hüquqlarının, ölkənin hər dövrdə inkişaf və imkanı səviyyəsində qeyd-şərtsiz təmin edilməsini nəzərdə tutub, demokratik və ədalətli quruluş qurmaqla reallaşdırmaq olar.

Əlbəttə ki, Ə.Nuriyevin dediyi kimi, hakimiyyətli, məmurlu, sadə vətəndaşlı - insanların sosial şüuru, yəni ictimai və şəxsi həyata baxışları dəyişməli, insanlar öz hüquqlarını sivil qaydada müdafiə etməyi bacarmalıdırlar. Lakin bu gün mövcud olan quruluşda bu əsla mümkün deyil. Vətəndaşın ictimai həyatda normal və mədəni surətdə aktiv iştirak edə bilməsi üçün ilk növbədə onun şəxsi həyatının maddi təminatının təmin edilməsi, şəxsi və ictimai problemlərinin qanunauyğun, ədalətli həll edilməsi üçün həm də zəruri hüquqi bazanın mövcud olması vacibdir.

Azərbaycan vətəndaşlarının mütləq əksəriyyətinin maddi, hüquqi, inzibati və s. cəhətdən bu günkü fəlakətli durumu və qul statusunda mövcudluğu, onun nəinki ictimai məsələlərin müzakirəsində, həllində iştirakını imkansız edir, hətta özünün və ailəsinin mövcudluğunu təmin etməkdə daim çox böyük, çətin, bəzən də həllolunmaz problemlərlə üz-üzə qoyur.

Ə.Nuriyev cəmiyyətdə orta sinfin güclü olmasını vətəndaşların ictimai fəaliyyətinin güclənməsi üçün ən vacib məsələ kimi irəli sürür. Qeyd etdiyim kimi, insanların ictimai fəaliyyətinin artmasını təmin edən amil hansısa təbəqənin güclü olması deyil. Güc amili Inzibati və kapital despotizmi mövcud olan quruluşlarda sosial problemlərin həll olunması üçün ən vacib şərtir. Çünki belə quruluşlara malik olan ölkələrdə şəxsi və ictimai problemlərin qanunauyğun, ədalətli həlli qanundan deyil, tərəflərin güc nisbətindən asılı olur. Azərbaycanın mövcud quruluşunda ictimai problemlərin həll edilməsi üçün vətəndaşların bir araya gəlməsi hələ ki, əks nəticələr verir.

Ə.Nuriyev ölkədə sosial şüurun dəyişməsinin zəruri olduğunu qeyd etsə də, bu şüurun hansı məzmununda dəyişməli olduğu, yəni həm də hansı quruluşda dövlətdən asılı olmaya biləcəyini anlamalı olduğunu ya bilmədiyindən, ya da “ilanın quyrugunu tapdalayacağı halda” bu günə malik olduğunu itirməmək xatirinə”, bildiyi halda susur.

(Ardı var)

Əlişa qalasında yeni tapıntılar

Əlişa qalası cənub qapımız Astara rayonunun ən səfəli guşəsi olan, Alaşa kəndinin ərazisi sayılan Hirkan Dövlət Təbiət Qoruğunun girişində, strateji yüksəklikdə qərar tutub. Böyük tarixi keçmişə malik olan abidə elmi cəhətdən tədqiq olunmamış qalırdı. Doğrudur, burada 2023-cü ilin sentyabr ayında bir qədər qazıntı işləri aparılıb. Bu ilin iyunun 2-dən etibarən başlanan arxeoloji qazıntılar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Astara rayonu arxeoloji ekspedisiyası tərəfindən intensiv şəkildə aparılır. Artıq qalada tədqiqat zamanı yeni tapıntılar üzə çıxıb.

Belə ki, ümumilikdə 500 kvadrat metr sahədə aparılan qazıntılar nəticəsində iki divar qatı və otaq strukturları müəyyən edilib, qədim su hövzəsi ətrafında üç su qurğusu və saxsı boru xətləri aşkarlanıb, qalanın iç sahəsində bişmiş kərpicdən inşa olunmuş, döşəməsi yonulmuş daşlarla örtülmüş tikili üzə çıxarılıb, tünd rəngli, miniatur naxışlarla bəzədilən XII-XIV əsrə aid kaşı və keramika fragmentləri tapılıb. Qazıntılara tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mikayıl Mustafayevin rəhbərliyi altında ekspedisiya qrupu nəzarət edir.

Son qazıntıda isə qədim dövrə aid yoncavari formada inşa edilmiş daş hovuz kompleksi aşkarlanıb. Arxeoloji ekspedisiyasının rəhbəri tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mikayıl Mustafayev bildirir ki, diametri təxminən 1,5 metr olan kompleks daimi su axını təmin edən daş su axarları və döşəməsi daş plitələrlə örtülmüş əlavə tikililərdən ibarətdir. Əldə edilən saxsı materiallar, həmçinin tikinti texnikasına əsasən bu kompleksin eramızdan əvvəl I-III əsr aralığında inşa edildiyi ehtimal olunur. Struktura bitişik divar qalıqları və ərazinin qaya relyefi bu hovuzun qala daxilində yerləşən ritual və ya ictimai təyinatlı su qurğusu olduğunu göstərir. Bu tip hovuz forması indiyədək yalnız Yaxın Şərq, İran və Aralıq dənizi sivilizasiyalarında qeydə alınmışdır. Onun ilk dəfə olaraq Azərbaycan ərazisində aşkar olunması ölkənin qədim memarlıq və mədəniyyət tarixinin tədqiqi baxımından mühüm elmi yenilik sayıla bilər.

Əlişa qalasında aparılan tədqiqatlar bölgənin qədim və orta əsrlərə aid mədəni-tarixi irsini daha dərinlən öyrənmək baxımından olduqca dəyərli əhəmiyyətə malikdir. Eləcə turistlərin qalaya marağı böyükdür. Məhz buna görə də ziyarətçilərin təhlükəsizliyi, həm də arxeoloji ekspedisiyanın rahat fəaliyyəti üçün yol infrastrukturunu yadadır.

Zəfər ORUCOĞLU
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

DSK sədri haqqında şok ittihamlar

Lerik sakini Firdovsi Fazilovun külli miqdarda maliyyə yeyintisinə yol verdiyini iddia edir

Lerik rayon sakini Məmmədov Mahir Müqabil oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçinin müraciətini olduğu kimi dərc edirik:

"Mən, 02 may 1976-cı il təvəllüdlü Məmmədov Mahir Müqabil oğlu, 2009-cu ildən 80 sayılı Lerik-Astara dairə seçki komissiyası katibliyində baş məsləhətçi vəzifəsində işləyirəm. 2024-cü ilin iyun ayında, Parlament seçkiləri ərzində 80 sayılı dairəyə Fazilov Firdovsi Şaiq oğlu yeni sədr təyin olundu. Fazilov hərbi xidmətə yararsız kimi vətənə borcunu ödəməkdən yayınmış, hansısa özəl universitetin diplomunu kiminsə vasitəçiliyi ilə almışdır. 2016-cı ilə qədər "Kapital bank" ın Lerik rayon filialında mühasib işləyərək, əhalinin kart hesabına köçürülməli pulların qəpik hissələrini mənimsəyərək, 30 min manat civarında yeyinti etməsinə görə işdən azad edilmişdir.

Sonradan Lerik rayon Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzində baş mühasib kimi çalışaraq, fermer və sahibkarların bir hissəsi ilə razılaşma yoluyla, bəzilərdən isə gizli şəkildə şişirdilmiş rəqəmlərlə subsidiyalar yazaraq, dövlət əmlakını talamışdır. Buna görə də zərərlik tərəfindən xəbərdarlıq və töhmət almışdır.

2020-ci ildə "Universal 2020" adlı MMC vasitəsilə vergi ödənişlərindən yayınmaqla, Lerik rayon büdcəsini talamaqla maxinasiyalar etmişdir.

Yuxarıda sadaladığım əməllərin faktiki sübutlarına malik olmadığımndan, 22 aprel 2025-ci il tarixdə Prezident aparatına və Baş Prokurorluğun Korrupsiya idarəsinə ünvanladığım şikayət ərizəmlə bu yeyintilərin araşdırılmasını xahiş etmişəm. Fakt və sübut kimi isə 2024-cü il Parlament seçkiləri zamanı Firdovsi Fazilov 80 sayılı dairə və 127 məntəqə seçki komissiyaları üçün dövlət büdcəsindən ayrılmış yanacağı tamamilə, dəftərxana ləvazimatlarının isə 80-90% mənimsəyərək, satmışdır.

rək, satmışdır.

1982-ci il təvəllüdlü Firdovsi Fazilov çirkin əməllərinə bəraət qazandıraraq, "Mən bu vəzifəyə 70 min manat rüşvət verib gəlmişəm", "Bu, mənim komandam deyil", - deyərək, yarızarafatla da olsa bəzi dairə üzvlərinə "Səni işdən çıxarıldı yerinə təzə işçi götürürəm" kimi sözlər deməsi və sairə...

2025-ci ildə də Bələdiyyə seçkiləri zamanı Fazilov 80 sayılı dairə və onun 127 məntəqəsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılmış yanacaq və dəftərxana ləvazimatlarının 80-90%-ni, kalkulyator və stolüstü telefon aparatlarını mənimsəyərək satmışdır. Bələdiyyə seçkilərində çox az sayda məntəqələr üçün yanacaqdoldurma məntəqəsindən 20 manatlıq yanacaq götürmələri tapşırılıb, hamısına deyil. Bunları etdikləri azmış kimi, yanacaq doldurma məntəqəsi də 20 manatın 5 manatını mənimsəyərək, 15 manatlıq yanacaq la təmin edib.

Hal-hazırda Lerik rayon prokurorluğunda araşdırmalar davam edir. Lakin məndə olan məlumata görə, məntəqə sədrlərinə təzyiqlər göstərilir ki, rəqəmlər Fazilovun xeyrinə yazılsın. Araşdırmanın

əvvəl günlərində rəngi qaralan, çox narahat görünən sədr hələ 19 iyun 2025-ci il tarixdə Mərkəzi Seçki Komissiyasına ünvanladığım növbəti şikayət məktubumun MSK-ya çatması təzə sədri mənə yalvarmağa məcbur etdi. Öz otağında mənə yalvararaq, MSK-ya zəng etməmi və məktubun cənab sədr Məzahir Pənahova verilməsini gecikdirmək istəyi idi. Lakin mən buna etiraz etməyi baxmayaraq, deyəsən doğurdan da məktubum hələ Məzahir müəllimə təqdim olunmayıb. Odur ki, son günlərdə Fazilovun çox rahat və özündən razı şəkildə "Mən işimi qutarmışam", "Məni prokurorluğa tapşırıblar" kimi sözləri deməsi məni belə düşünməyə vadar etdi.

Odur ki, bu məsələni ictimailəşdirərək, mənim çağırışımı ölkə Prezidenti İlham Əliyev cənablarına və Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri cənab Məzahir Pənahova çatdırmanızı xahiş edirəm. Mən razı ola bilmərəm ki, Firdovsi kimilər MSK-nın imicinə kölgə salsın".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Lerik sakini rəsmi qurumlardan kömək istəyir

"Atamdan qalan torpağı əkib-becərməyə imkan vermirlər"

Lerik Rayonu, Dizipok kənd sakini **Bünyadov Ramin Rəhim oğlu** tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qarşılaşdığı problemlə əlaqədar səlahiyyətli qurumlardan kömək istəyir:

"Mən, Bünyadov Ramin Rəhim oğlu, yazaraq bildirirəm ki, atamdan mənə qalan, hazırda bir hissəsi adıma olan torpaq sahəmdən istifadə etməyi mümkün vermirlər.

2023-cü ildə Lerik rayon məmurları tərəfindən şərhlənərək, 2,1 il müddətinə həbsdə yatmışam. 7 ay isə nəzarət altında yaşamalıyam.

Lerik rayonunda vəzifəli şəxs mənə dedi ki, bir də torpaq məsələsinin üstündə bura gəlsən, səni narkotiklə həbs etdirəcəyəm, 18 il gedib yatarsan türmədə. Bu səbəbdən də haqqımı tələb etməyə qorxuram. Fakt, sübut ortada olsa da,

görməzəndən gəlirlər.

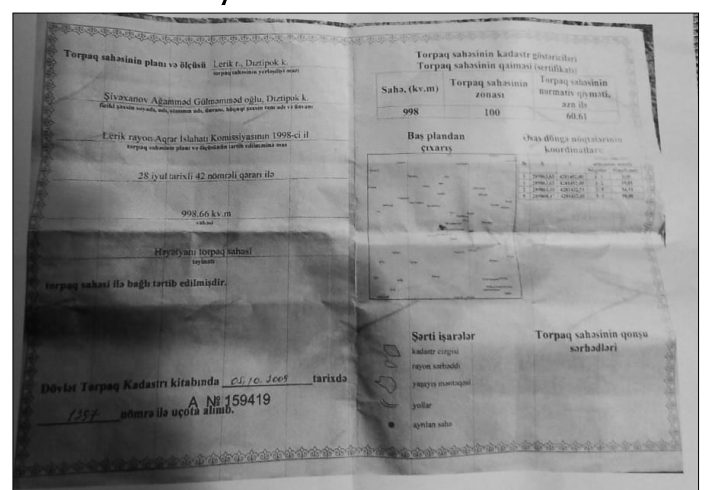
Həbsdən çıxmışam, iş yoxdur. Məsləhət görürlər ki, gedib təsərrüfatımla məşğul olum. Ona da imkan vermirlər.

Penitensiar Xidmətin rəisi Fikrət Qafarov məsləhət verdi ki, şəhərdən uzaqlaş, get təsərrüfatınla məşğul ol.

1992-ci ildə bizə verilən 30 sot həyətyanı torağ sahəsinin 20 sotunu Şivəxanov Ağaməd Gulməmməd oğlu zəbt edib. Sənədi hansı qurumun verdiyi də belli deyil. Həmin sənədi də sizə təqdim edirəm. Mənim özümə isə bütün sənədlərin hamısı qanuni yolla verilmiş sənədlərdir. 20 sot torpağımı qanunsuz yərə zəbt etmələrinə baxmayaraq, Yusubov Mehralı Xaliq oğlu ilə birləşərək, yolumu da bağlayıblar.

Adlarını çəkdiyim şəxslər Lerikdə yaşayırlar, ancaq may ayında gəlirlər.

Pay torpağımı isə Hüseynova Almaz və İbayev Nəhmət mənimsəyib. Sənədlər əlimdə

olsa da, səsimi çıxaran kimi məni tutdururlar.

Mən həbsdən çıxmış adamam, gedim şəhərdə hansı işdə işləyim?! Həm də adıma torpağım olduğu halda niyə elimdən uzaq düşməliyəm?!

Sizin sayt vasitəsilə İcra Hakimiyyətinə və digər səlahiyyətli qurumlara səslenirəm. Xa-

hiş edirəm, səsime səs verin. Mənim torpaqlarım mənimsənilib, əlimdə sənədlərim var. Sadəcə adamım və pulum yoxdur...".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adı qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Keçdiyimiz günlərdə Qazax şəhərində mənim də iştirak etmək şansı qazandığım möhtəşəm bir layihə - “2025 VikiGənclik düşərgəsi” uğurla baş tutdu. Belə ki, 27 may - 1 iyun tarixlərində gerçəkləşən layihə “Azərbaycan vikimediaçıları” istifadəçi qrupu tərəfindən təklif edilmiş eləcə də Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin dəstəklədiyi “Açıq bilik üçün birlikdə yazırıq” layihəsi çərçivəsində təşkil olunmuşdur. Tədbirdə iyirmisi təcrübəli, yetmişdən çoxu yeni olmaqla, ümumilikdə yüzə yaxın iştirakçı bir araya gələ bilmişdir.

Layihənin əsas məqsədi Azərbaycanda Wikimedia hərəkatını gücləndirmək, fəal istifadəçilər arasında əməkdaşlığı artırmaq, yeni könüllülər cəlb etmək, eləcə də Gənclər və İdman Nazirliyi, onun fəaliyyəti, multikultural zənginliyə malik Qazax rayonu barədə Vikipediya da yeni məqalələr yaratmaqdan ibarət idi. Bundan başqa, həyata keçirilən layihədə Vikipediyanın çağdaş informasiya platforması olaraq bir daha Azərbaycan cəmiyyətində önə çıxarılması və aktuallaşdırılması əsas məqsədlərdən biri idi.

Qeyd etmək lazımdır ki, gənclər

Qazaxda tarix yazan Vikipediyaçıları

Azərbaycan Vikipediyası bu gün - təəssüratları bölüşərkən

Həmçinin bu müddət ərzində iştirakçıların asudə vaxtlarının daha da səmərəli, əyləncəli keçirilməsi üçün intellektual oyunlar və bir-birlərini tanımaqları məqsədi ilə fərqli fəaliyyətlər təşkil edildi. Düşərgənin maraqlı məqamlarından biri isə layihənin bir gününün xüsusi olaraq iştirakçı gənclərin Qazax rayonunun tarixi, mədəni və təbii məkanları ilə yaxın-

hp?title=T%C9%99svir&action=edit&redlink=1>), istifadə etdiyi əşyalar iştirakçılar tərəfindən xüsusi olaraq maraqla qarşılandı. Turun sonunda isə poeziya evinin foyesində yerləşən royaldə layihə iştirakçılarından biri olan Sabir Əlişovun ifa etdiyi musiqilər Səməd Vurğunun qələmindən süzülən sözlərlə birləşərək günə bir daha ilhamverici və pozitiv başlamağımıza səbəb oldu.

Poeziya evinin ardınca “Avey Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu”-nun iki fərqli filialına gəzinti təşkil olundu. İlk olaraq qoruğun “Damcılı” filialını ziyarət edən iştirakçılara qoruğun mehriban və təcrübəli bələdçi heyəti tərəfindən Damcılı mağarasında yaponiyalı tədqiqatçılar tərəfindən aparılan araşdırmalar, burada əldə olunan tarixi maddi-mədəniyyət nümunələri və keçmişdən bu günə qədər baş verən proseslər haqqında ətraflı məlumatlar verildi. Turun sonunda iştirakçılar üçün Damcılı mağarası kənarında təşkil edilən çay süfrəsi isə bir daha Qazax qonaqpərvərliyinin təcəssümü olaraq diqqəti çəkdi.

“Avey Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu”na olan gəzintinin ikinci hissəsi “Göyüzən” filialına təşkil edildi. Burada gənclər Qazaxın ən önəmli simvolu hesab edilən, şairlərə özünün tarixi boyu ilham qaynağı olan, kölgəsində neçə-neçə tarixi mədəni hadisələrə ev sahibliyi edən, öz əzəməti, ecazkarlığı ilə göyləri əzib keçən möhtəşəm Göyüzən dağına real gərərkən bu valehedici təbiət möcüzəsinin əhəmiyyətini, gözəlliyini əyani olaraq müşahidə etmə şansına nail oldular.

Nahar fasiləsinin ardınca turun ikinci hissəsi Qazax rayon şəhidlərinin xatirəsinə həsr olunan Memorial kompleksindən start götürdü. Burada gənclərə şəhidlik zirvəsinə ucalmış qəhrəman vətən övladları haqqında ətraflı məlumatlar verildi. Günün heç sözsüz, ən duyğulu anlarının yaşandığı bu hissədə iştirakçılar Qazax rayonunun şəhidləri və onların qəhrəmanlıqları haqqında bilgiləri qürur dolu baxışlarla dinlədilər.

Növbəti hissədə gənclər Qazax rayon Heydər Əliyev Mərkəzi ilə yaxından tanış olmaq imkanını əldə etmiş oldular. Mərkəzin girişində bizlə-

ri Ulu Öndərin Qazax rayonuna səfərlərindən ibarət tarixi video kadrları qarşıladı. Bu incə düşünülen məqam bir çoxlarımızın marağına səbəb oldu. Daha sonra isə Qazax rayon Heydər Əliyev Mərkəzini digər regionlarımızdakı mərkəzlərdən fərqləndirən planetarium turu başlandı. Qazax rayonunun ziyarət edən hər kəsin mütləq izləməsi gereken bu möhtəşəm şou, heç sözsüz, günün ən əyləncəli və yaddaqalan hissələrindən biri oldu.

Turun davamında layihə iştirakçıları “Qazax Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi” ilə tanış oldular. Xüsusi estetika ilə dizayn edilən bu muzey öz görkəmi ilə zövq oxşamağı bacarırdı. Həmçinin muzey gəzintisi əsnasında

şov gəncləri maraqlandıran sualları da böyük səbr və diqqətlə cavablandırdı. Görüşün sonunda isə bütün iştirakçılarla bir-bir xatirə şəkilləri çəkdirməklə gənclərə olan diqqət və sevgisini bir daha nümayiş etdirmiş oldu.

Bu möhtəşəm layihənin gerçəkləşməsində ən böyük məsuliyyət və əziyyət isə heç şübhəsiz, dəyərli layihə rəhbərimiz olan Aida Aslanova və onun peşəkar komandasının üzərinə düşürdü. Öz stimulyerici həyat yolu, güclü duruşu və yüksək intellektual səviyyəsi ilə hər kəsin hörmətini qazanan Aida xanım bizə bəzən bir dost, bəzən isə müdrik bir müəllim kimi yol göstərməyi bacarırdı. Hər bir iştirakçıya fərdi yanaşması,

mənim məqalə mövzumu olan və yərinə mənbə tapa bilmədiyim “Sahlı Karnavalı” haqqında qızılı hərflərlə yazılmış xüsusi məlumatlandırıcı bölməni görmək də çox sevindirici oldu. Möhtəşəm turun növbəti dayanacağı “Qazax Ədəbiyyat Muzeyi” idi. Burada bizləri Qazax ədəbi irsinin yaşayan təmsilçisi, şair, publisist, Əməkdar İncəsənət xadimi Barat Vüsal qarşıladı. Gözlərindəki sənət eşqi, sözlərindəki ədəbi ehtirası ilə bizlərə poetik bir təqdimat yaşadan şair Barat Vüsal bütün gənclərin ruhunu oxşamağı bacardı.

Günün sonuna yaxınlaşarkən gənclər Qazaxın məşhur Mütəfəkkirlər Parkı ilə addımlayaraq ADA Universitetinin Qazax filialına yollandılar. Gənclər burada bir yandan filialın keçmişdən bu günə uzanan inkişaf tarixçəsi ilə tanış olarkən, bir yandan da təhsil müəssisəsinin təklif etdiyi şərtlərlə bağlı ətraflı şəkildə məlumatlandırıldılar.

Gəzintinin son dayanacağı isə düşərgənin də baş tutduğu “Qazax Olimpiya Kompleksi” oldu. Layihə iştirakçıları burada Qazax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rəcəb Babayev qarşıladı. Kompleksin konfrans zalında baş tutan bu görüşdə cənab başçı, özünə də şəxsən dediyim kimi, canlı bir vikipediya tək Qazaxın düşünən və bu günü, bölgənin yetirdiyi tarixi şəxsiyyətlər, həmçinin müasir inkişaf mərhələləri barədə ətraflı olaraq böyük bir həvəslə danışdı. Çıxışı boyu həm natiqlik məharəti, həm jestik ifadə tərzii ilə dinləyiciləri özünə heyran edən Rəcəb Babayev

səmimi diqqəti və yorulmaz enerjisi sayəsində bu düşərgəni həm məhsuldar, həm də demək olar ki, nöqsansız şəkildə yekunlaşdırmağı bacardı.

Qeyd etməliyəm ki, layihənin bir başqa kilid siması isə Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin İnnovativ və İnkişaf Sektorunun müdiri, dəyərli Kənan Kərimov oldu. Öz enerjisi, pozitiv aurası və gülerüz siması ilə layihə iştirakçıları nın sevimlisinə çevrilən Kənan Kərimov hər bir xırda məsələ və ya çətinliyə qarşı göstərdiyi həssaslıq, diqqət ilə bütün gənclərin qəlbində özünəməxsus yer tutmağı bacardı. Təlimin yekununda iştirakçılar Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin xüsusi sertifikatı ilə təltif edildilər. Nəticə etibarilə AzVikidə 150 məqalənin yaradılması və Vikianbara 50 fotosəkin yüklənməsinin hədəfləndiyi bu layihədə qarşıya qoyulan gözləntilərin təsdiqlənməsi yüksək şəkildə dəyərləndirilməlidir. Yüzlərlə məqalə və vizual materialın Azərbaycan vikipediyasına daxil edilməsi həm ilk məqsədlərin dəfələrlə aşılması, həm də bu sahəyə olan marağın əyani şəkildə nümayişi deməkdir. Bir yandan öyrənilən, digər yandan əyləncənin, yeni dostluqlar və güclü şəbəkələşmələr qazanacağınız bu möhtəşəm təcrübənin bir parçası olmağı Vikipediya sahəsinə marağı olan hər kəsə səmimi qəlb-dən tövsiyə edirəm.

Vaqif Əmiraslan
Gənc yazar, təlim iştirakçısı

təcrübəli vikipediyaçıları tərəfindən keçirilən təlimlər vasitəsilə burada məqalə yazmaqla bağlı bütün detallar üzrə bilik və bacarıqlar əldə etməklə Vikimedianın digər layihələri ilə də ətraflı şəkildə tanış oldular. Bununla da layihənin həyata keçirildiyi müddət ərzində yazdıqları məqalələrlə Azərbaycan Vikipediyanın daha da zənginləşdirilməsi istiqamətində öz töhvələrini vermiş oldular.

Düşərgə boyunca gənclər hər biri yeddi nəfər olmaqla on üç komandaya ayrıldılar. Hər bir komanda qrup və fərdi olmaqla məqalələr hazırlamağa çalışır, yeni məqalələr üzərində işlədilər. Layihəni fərqləndirən məqamlardan biri isə iştirakçılar arasında azərbaycanlılarla birlikdə qardaş ölkədən olan Özbəkistanlı vikipediyaçıların da yer alması idi. Özbəkistanlı təcrübəli vikipediyaçıları bir yandan yeni istifadəçilərlə öz bilik və təcrübələrini bölüşür, bir yandan isə yeni məqalələr hazırlayaraq Azərbaycan vikipediyasının inkişafına dəstək olurdular.

dan tanışlıqlarına həsr edilməsi məqsədilə təşkil edilən gəzinti oldu. Bu gəzinti ərzində gənclər Qazax rayonunun füsunkar təbiəti, möhtəşəm tarixi ilə tanış olmaqla yanaşı həm də məqalələri üçün yazılı və vizual materiallar toplamağa çalışdılar.

Gəzinti ilkin olaraq “Səməd Vurğun Poeziya evi”ndən başlandı. Poeziya evinin bələdçi heyəti tərəfindən hər bir nüansın diqqətlə iştirakçılara ötürüldüyü tur ərzində Səməd Vurğunun nəsil şəcərə ağacı (Nəsil şəcərəsi q?bil? <https://az.wikipedia.org/wiki/Q%C9%99bil%C9%99>, n?sil <https://az.wikipedia.org/wiki/N%C9%99sil>, sğlal? <https://az.wikipedia.org/wiki/S%C3%BClal%C9%99> daxilində əcdadların özekdə, nəsilərin isə budaqlarda göstərilməsi ilə qohumluq <https://az.wikipedia.org/wiki/Qohumluq> münasibətlərinin ağac <https://az.wikipedia.org/wiki/A%C4%9Fac> şəklində t?sviri <https://az.wikipedia.org/w/index.p

Həyatda diqqəti başqalarına nisbətən daha az cəlb edən elə insanlara rast gəlmək mümkündür ki, onların fəaliyyətini lazımınca qiymətləndirmək üçün zamana ehtiyac olur. Bəzən bu zaman o qədər uzun çəkir ki, bir ömrə sığmır və həmin şəxsin sənətdəki yerini və taleyini sonradan tarix özü müəyyən edir.

Babək Abbaszadə

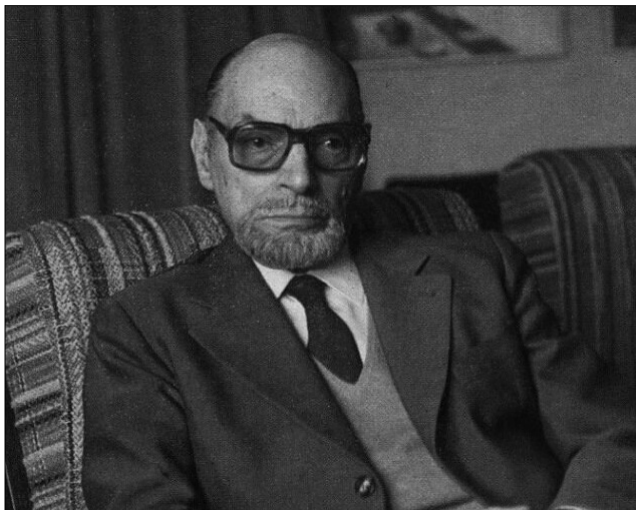
Həmkarları onun haqqında danışanda zahirən qapalı, təmkinli, soyuq insan təsiri bağışladığını və bu məqamın həssas ruhu, qəlbindəki istiqanlı, coşqun və emosional keyfiyyətləri ilə tərs-mütənəssib olduğunu qeyd edirdilər. İstənilən bədii əsər çərçivəsində olduğu kimi kinematografda da qüvvələr toqquşmasının dramaturji zəmin olduğu nəzərə alınsa, Yuli Rayzman şəxsiyyətinin bu sahənin mayasında dayanan təzad amili ilə identifikasiyası elə əvvəldən bu peşəyə daxili yaxınlığı, ruhi doğmalığından xəbər verirdi.

Bütövlükdə o, ekranda insan münasibətlərinin zərgəri idi. Onun filmlərində hisslərin zəngin çalarları, kişiqadın rabitəsinin psixoloji dərinliyi, təmaslararası ziddiyyət dominantdır. Bütün bunlar ilk baxışdan aparıcı qüvvə kimi görünən dialoqlarla vəhdət təşkil edərək ümumi forma və mühit yaradır.

Yuli Rayzman bir fərd kimi az qala kinonun yaranışı ilə yaşadı. Yeni kəşf olunmuş bu sahə ilə tanışlıqdan sonra onun üçün yerdə qalan bütün məsələlər ikinci plana keçmişdi. İlk mərhələdə səssiz filmlərin epizodik rollarında özünü göstərmiş, başlanğıcdan ömrünün sonunadək - 65 il ərzində kino sənətinin bütün tarixi mərhələlərini adlamış, yaradıcı istiqamət baxımından öz sənət yolunu dəqiq müəyyənləşdirmişdi.

Ekranın imkanlarını Çaplinin "Parisli qadın" filmindən heyranlıqla kəşf edən Rayzmanın taleyinə yaradıcılığının ilkin mərhələsində aktyorluq peşəsi yazılmışdı. Rejissor V. Pudovkinin "Şahmat azarı" filmində bu oyunu hərisliklə izləyən, oyunçuların hər gedişini tələyüklü addım kimi gözələyən əzəci köməkçisini ifa edən məhz 22 yaşlı Rayzman idi. Kinematografiya sahəsində assistent kimi çalışdığı 2 illik müddətdən sonra artıq rejissor kimi həmkarı A. Qavronski ilə özünün filmə quruluş verməsi onun kino mühiti çərçivəsində necə qısa müddətdə formalaşmasından xəbər verirdi. "Daire" adlanan həmin psixoloji dram bütövlükdə saxlanılmadığından haqqında mühakimə yürütmək çətindir. Film haqqında danışanda onun ne Rayzmanın şəxsi taleyində, ne də kino tarixində hadisəyə çevrilə bildiyinə dair fikirlər səsləndirilir. Buna baxmayaraq, növbəti səssiz filmlərdə rejissor öz imzasını tanıda biləcək, dövrü mətbuat səhifələrində təqdirədirəy-

Yuli Rayzman yaradıcılığında hisslərin təcəssümü

lər qazanacaqdı.

Ümumiyyətlə, Sovet İttifaqında fəaliyyət göstərən o dövrün sənətkarları nəqli ideoloji sistemdən irəli gələn qadağalar əhatəsində yaşayıb-yaratmağa məhkum idi. Çəkilən filmlər itti-fağın rəhbər şəxslərinin iştirakı ilə izlənilir və onların gələcək taleyi müəyyənləşdirilirdi. Yuli Rayzmanın səsi kinoda ilk təcrübəsi olan "Təyyarələr" filmi dövrünə görə bələğətli nitq-dən, patetik montajdan, teatral pauzalarından, "şura hökuməti", "komso-mol" və "partiya" ifadələrindən xali olmasa da (ssenari müəllifi: A. Maçeret), burada bəzi məqamlarda aktyor ifasında 30-cu illər pafosunun müəyyən qədər azaldılmasına nail olunmuş və əməkçi heyətində insani münasibətlər ön plana çəkilmişdir. Bununla belə, dövrün saxta, şişirdilmiş ab-havası 1935-ci ildə çəkilmiş filmin ikinci yarısını istər-istəməz bütünlük-

tura çəkilişləri ilə aradan qaldırılması təcrübəsini Y.Rayzman 20 il sonra ərşəyə gələn "Heyat dərəsi" filmində də yaşamışdı. Romaşko rolunun ifaçısı aktyor İvan Pereverzevin obrazı düzgün dərk etməsinə, dünyaya onun nəzərləri baxa bilməsinə nəhəng tikinti obyektinin mühiti kömək olmuşdu.

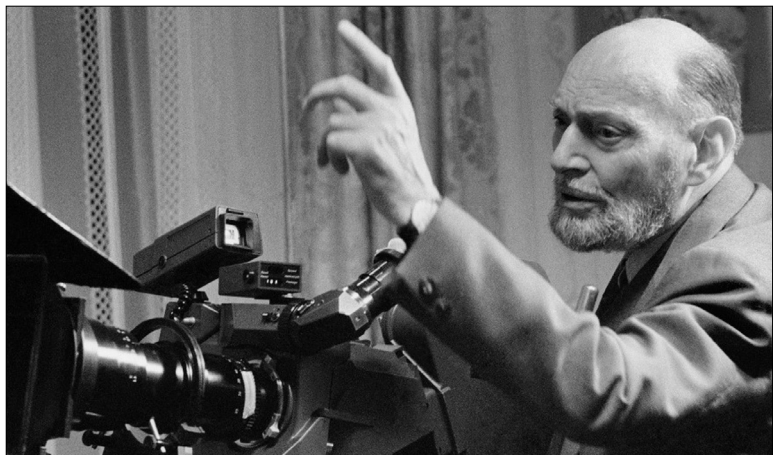
Böyük Vətən müharibəsi illərinin qan-qadasına "Maşenka" məhəbbət hekayəsi ilə su səpən Rayzman bu filmə ağır dönmənin içində olan sovet insanına yaşamaq eşqi, sabaha inam aşılayır. 1942-ci ildə istehsal olunan filmin çəkilişləri məkandan-məkana daşınaraq Moskva, Vıborq və Alma-Atada aparılmış, Moskva çəkilişləri isə bombardmanla müşayiət olunmuşdu...

Əsas məzhi insanpərvərliyə çağırış olan filmin hədəfi konkretidir: xeyir-xahlıq etmək, mərhəmət hissini ürəyində daşımaq qələbəyə bərabərdir! Maşanın xəstə Solovyovu yoluxması, ona mənevi dəstəyi sabahını hər cür xəbərlə açma ehtimalı olan, hərbi realılıqda güzəran sürməyə məhkum cəmiyyətə vizual nümunə rolunu oynayır. İlk dəqiqələrdəki həyəcan siq-nalı səhnəsi istisna edilərsə, sovet-fin müharibəsini əks etdirən epizodlar yalnız filmin 2/3 hissəsindən sonra təqdim edilir, sanki bu ekran müddəti ərzində melodram xətti ilə rejissor tamaşaçıları dövrünün acı reallığından ayırır, onları hər bəşnələrə zaman keçdikcə təcridən hazırlayır. Tank tırtıllarının, uçan mərmilərin gurultusu daha mühüm olan qəhrəmanların taleyi fonunda qalır. Baş qəhrəman həyatın sınaqlarına səmimiyyəti ilə qalib gəlir və ekran əsəri ümid nidası başa çatır. Rejissor saf məhəbbət hisslərinin əbədliliyi ilə müharibəyə meydan oxuyur.

Bu filmə görə ssenari müəllifi və baş rolun ifaçısı ilə birgə 2-ci dərəcəli Stalin mükafatına layiq görülən Rayzman, yenidən müharibə ağır-acılarını unudurmaq məqsədilə, artıq qələbədən sonra çəkdiyi "Qatar şərqi gedir" komediyasına görə Stalinin məzəmmətinə tuş gəlir. Təkcə bu fakt kifayət edir ki, totalitar mətbuat rejissoru tənqid atəşinə tutsun. Premyeradan bir neçə gün sonra "Pravda" qəzeti pafosla guruldayır: "9 may 1945-ci il. Necə günlər idi! Böyük sevinc, qürurlu ümid, ilhamlı məqsəd, qüdrətli vətənpərvər yüksəliş günləri! Lakin bunların heç biri filmə yoxdur". Komediya janrlı film-dən yazdığından unudan müəllifin fikrincə, rejissor sovet adamlarını gülünc vəziyyətə qoyur. Qəzet yaradıcı he-

yətə ziddiyyətli yanaşma ilə operatorların işini tərifləyərək, cümləni "əgər Rayzman da belə bacarıq və sevgi ilə çalışsaydı..." fikrillə şərtləndirir.

Müasir roud-muvilər üslubunda çəkilmiş film postmüharibə dövründəki qıtlıq, məhrumiyyət illərində şən və açıqsözlü Zinaida xarakteri ilə (aktrisa: Lidiya Dranovskaya) tamaşaçını alternativ ovqata dəvət edirdi.

Rayzman ekran əsərindəki əməyi müqabilində dəyər almadığını görüb bir müddətlik Riqa kinostudiyasına üz tutur və ömrünün sonuna kimi bir də komediya janrına müraciət etmir.

Yuli Rayzmanın filmlərini yanaşma tərzini və dövrün kino mühitinə təsiri baxımından bir neçə mərhələyə bölmək olar. Zaman və məkan kontekstində dövr-dövr sənət sınaqlarında mövcudluğu yuxarıda bəhs olunan filmlərdəki sarsılmaz təyyarə manevrlərini xatırladır. Əminliklə demək olar ki, bütün bu mərhələlərdə onun yaradıcılığı öz mərkəzində insanı rəhbər tutur. Rejissor kadrba-kadr hisslər burulğanında azıb qalan insanların daxili aləmini araşdırır, onların emosional-iradi əksini yaradır.

1928-ci ildə "Katorqa" filmində inqilabdan əvvəlki mübarizəni, 1936-cı ildə "Sonuncu gecə" filmində Oktyabr inqilabını əks etdirən rejissor 1957-ci ildə "Kommunist" filminin nümunəsində yenidən tarixi-inqilabi mövzuya müraciət edir. Burada tamaşaçı Yevgeni Urbanskinin debüt ifasında idealist kommunist Qubanovu kütlə qarşısında plakatçı nitqlər söyləyən alovlu mübariz kimi kəşf edir. Bu məqama diqqət çəkən kinotənqidçi M.Zak "Kommunist" filmində rəngarəngliyi ilə seçilən Y.Rayzman yaradıcılığı üçün səciyyəvi olmayan plakatçılığa meylli sənətkar istedadının yeni tərəflərinin açılması kimi dəyərləndirir.

Haqlı olaraq qeyd etmək lazımdır

ki, bütün məfkurəvi çərçivələrə baxmayaraq, rejissor təzadlar içində insanın psixoloji portretini uğurla yara-da bilir. Buna ən parlaq nümunələrdən biri cəbhədə qan tökü-b əmək öhdəliyinə vadar olan Qubanovun məneviyyətə cılız, gevəzə "məx-luq"la qarşılaşdığı səhnədir. Üzünə tüpürülən qəhrəmanın şəxsiyyət bütövlüyü bir epizodun nümunəsində sənətkar ustalıqı ilə həllini tapır. Anı təkiyə çəkilən Qubanovun daxili təla-tümü bir kəlmə söz işlədilmədən dol-gun pauza və tutqun çalarlı iri planla (operatorlar: A.Şelenkov, Ç.Yu-lan) diqqətə çatdırılır.

Rejissor mövzudan qaynaqlanan ideoloji tələbi yalnız mətnin üzərində

qurmayaq, təsvirin imkanlarından da geniş yararlanır. Məsələn, "hər şey kommunizm naminə" şüarını Qubanovun meşədə ağac qırdığı lal səhnələrlə ifadə edir. Başqa bir epizodda Qubanovun ölüm səhnəsi hadisələrin axınında qatillə qurbanın mahiyyətini bədii cəhətdən açan mühüm məqamdır. Düşmənin əlində silah olmasına baxmayaraq, öldürə bil-mədiyi yarıdan aşkar qorxusu epizodun təsir qüvvəsini artıraraq, obrazın bütün film boyu keçdiyi dramaturji yola məntiqi yekun vurur.

Heç vaxt partiya virslərində təmsil olunmayan Rayzmanın filmlərində sətiraltı antisovet məqamlara da rast gəlmək mümkündür. Adı birbaşa ideoloji yük daşıyan "Kommunist" filminde tanrının rəddinə dair ateizm təbliğatının əksinə olaraq, xaç çevril-məsi əks etdirilir, personajların birinin dilindən: "Heç onların vicdanı var? Kilsələri bağlayıblar, nə dəfn, nə vəf-tiz, nə də Allaha dua etmək olur", - cümlələrini (ssenari müəllifi: Yevgeni Qabriloviç) eşitmək mümkün olur. Eyni filmə nümunəvi səpkidə təq-dim olunan Qubanov, evində ona sığ-nacaq verən kəndlilin ailəsini dağı-daraq onun arvadı ilə evlənir. Süjetin düşünülmüş gedişatı Ezop dili ilə qır-mızılaların kök salmış xalq dəyərlərinə qarşı qurucu deyil, dağıdıcı mahiyyə-tini ifadə edir.

(Ardı var)

Mən Yardımlı
elinin “Bəylər
kəndi” kimi ta-
nınan Gilar kəndində
26 mart 1937-ci ildə
Sultanlı ailəsində do-
ğulmuşam. Avtobioqra-
fiyam təkcə uğurlarım-
dan ibarət deyildir. Bu,
həm də həyat yolum-
da başıma gələnlerin,
rastlaşdıqlarımların kiçi-
cik bir hissəsini əhatə
edir. Onlardan vaz ke-
çib yalnız uğurlarım-
dan danışmaqdan da
vaz keçirəm.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Qırx gün müddətinə dərslərimdə
xeyli geriləmə olmuşdu. Hər gün 12
kilometrlük məsafəni gedib-gəlmək,
keçilmiş dərsləri mənimsəmək, gün-
dəlik dərsləri öyrənmək olduqca ağır
idi. Dərs ili başa çatdı. orta məktəbin
9-cu sinifini bitirdim. Qulaməli müəl-
lim isə Yardımlıdan çıxıb Masallının
elinin Bədəlan orta məktəbində işə
düzəlmişdi. Yay istirahəti zamanı
dərsləri təkrarlamağa gecə-gündüz
bilmədən çalışırdım. Ancaq əlavə
vəsaitlər olmadığından, böyük çətin-
liklərlə qarşılaşmalı olurdum.

Məktəbdə oxuyarkən ən böyük
arzum ali məktəbdə oxumaq idi. Elə
bildirdim, ali təhsilli olmasam, vecsiz
bir adam olaram. Sentyabr ayı çatdı,
dərslər başladı. Onuncu sinifin dərsləri
üstə gəl buraxılmış dərslərə ha-
zırlaşmaq. Qulaməli müəllim öz
kəndlərindəki orta məktəbdə müəl-
lim idi. O, mənim dərslərimdən çox
nigaran qacırdı. Məni Bədəlan orta
məktəbinin 10-cu sinfinə apadı. O,
özü ali təhsilli dil-ədəbiyyat müəllimi
olsa da, fizikanı, riyaziyyatı, astrono-
miyanı, kimyanı, biologiyani, tibbi,
texnikani gözəl bilirdi və mənimlə
gündəlik məşğul olurdu. Gecə-gün-
düz dərs oxumalı olurdum. Az müd-
dətə məktəbdə nümunəvi şagirdə
çevrildim.

Məktəb müəllimlərim (astrono-
miyanı Qulaməli müəllim, riyaziyyatı
əslən Boradigahlı Məmməd həsən
müəllim, fizikanı Bədəlanlı İsrəfil Kə-
rimov, kimyanı əslən Lerikli Alxas
müəllim, ədəbiyyatı əslən Çaykəndli
Salman Mikayılov, tarixi əslən Ərki-
vanlı Fazil müəllim, rus dilini əslən
Bədəlanlı Abbasəli Həsənov, fransız
dilini əslən Ərkivanlı Hacıbaba
müəllim deyirdi) məni qısa müddət-
dən sonra məktəbdə hamıya örnek
göstərdilər. Müəllimlərim ali təhsilli,
yüksek savadlı, təmiz mənəviyyətli,
enerjili, fənnini tədris etməyə həvə-
li, vətənsəver insanlar idilər. Məkt-
əbdə hər bir fəndən dərslər keçir-
mələri olurdu. Vaxt tapıb astronomi-
ya, fizika, riyaziyyat, tarix, ədəbiyyat
dərnəklərinə də gedirdim. O zaman
“fizika-riyaziyyat tədrisi metodikası”
adlı jurnal da çıxırdı. Qulaməli müəl-
lim bu jurnala abunə idi. Həmin jurn-
al da fizikanı, riyaziyyatı öyrənmə-
yimdə “bacarıqlı” müəllimim oldu.

Unutmaq olmaz ki, bədəlanlılar
məne xüsusi rəğbət, böyük ümid
bəsəyirdilər. Görünür, Qulaməli
müəllimin etimadını doğrulda bilmiş-
dim. Bunları, bir də, anamı nigaran
qoyub Bədəlana gəlməyimi düşü-
nəndə, ali məktəbə qəbul olunma-
yacağımı halı özüm üçün faciə sayırdım.
Bunu duyan anam da mənim bəxtiyarlı-
ğımı ali təhsil almağımda görürdü.
Ali təhsil almaq mənim ali istəyim
olmuşdu, ali təhsil ala bilmə-

Avtobioqrafik xırdalıqlar

yəcəyimi ağıma sığışdırı bilmirdim.
Dövlət imtahanlarını yüksək göstəri-
cilərle verdim, Gümüş Medala layiq
görüldüm. Orta məktəbi bitirib Ser-
gey Mironoviç Kirov adına Azərbaycan
Devlet Universiteti (indiki BDU)
fizika-riyaziyyat fakültəsinin fizika
şöbəsinə (bir ildən sonra müstəqil fi-
zika fakültəsi) verdim. Qulaməli
müəllim də mənimlə idi. O, geri qa-
yıtdı, mən də onun bir qohumunun
evinə qaldım. İmtahanlar da başla-
nanda ilk imtahanı (riyaziyyatdan
yazılı) verdim. Bir neçə gündən son-
ra qohum yayı Lənkərana getməli
oldu, qalmağa yerim olmadığı üçün
imtahanlara davam etməyib geri
dönməli oldum. Əslində, riyaziyyat-
dan imtahanı yaxşı səviyyədə verdi-
yim və cavabını öyrənmədən geri
qayıtdım. O çağlar şəhər mühitinə
bələd deyildim, şəhərdə heç yeri ta-
nımırdım, tanış-bilişim də yox idi.
Anamın, bacımın bəşirdiyi çərəyi, xö-
rəkləri yeməyə öyrəşmişdim, şəhər-
də olan bütün növ ərzaqlardan iy-
rəndirdim. Bakıda yaşamağımın ən
başlıca problemlərindən biri də elə,
bu idi. Bakıda havalar çox isti keçir-
di, adamı kölgədə də tər basırdı, şə-
hər neft-mazut qoxulu, toz-torpaqlı
olurdu. Bir yandan da, aramsız kü-
lək əsirdi. Özümü heç vaxt təsəvvü-
rümə gətirə bilmədiyim dərindən bir
ələmdə, cansıxıcı bir mühitdə hiss
edirdim. Şəhər adamlarında kəndi-
mizin adamlarından kəskin fərqli cə-
hətlər görürdüm, davranışlarda,
məişətlərdə böyük fərqlər görüb bu-
raya uyğunlaşa bilməyəcəyimi dü-
şünürdüm. Bütün bunları təsəvvür
etmədiyimə görə, qəbul etməyə də
özümü öncədən hazırlamamışdım.
Çünki Bakı kimi bir şəhər haqqında
öncədən gerçək təsəvvürüm yox idi.
Şəhər mühiti məni ölüm həddinə qə-
dər sıxırdı, darıxdırırdı, bezdirirdi.
Dünyagörüşüm məhdud idi, geniş
düşünmək imkanlarım yox dərəcə-
sində idi.

Tələbəlik dövrüm, gənclik illərim

Sənədlərimi 1957-ci ilin iyulun-
da Sergey Mironoviç Kirov adına

Azərbaycan Devlet universitetinin fi-
zika-riyaziyyat fakültəsinin fizika şö-
bəsinə verdim. Təbiətə hər yemək-
dən iyrənən olduğumdan çox keç-
mədi, bədənə zərər etdim və xəstə-
ləndim, hərərətım 39-40 dərəcəyə-
dək qalxdı. İmtahanları belə halım-
da verməli olurdum. İmtahan göt-
ürən müəllimlər (riyaziyyatdan Qoş-
qar Əhmədli, Maqşud Cavadov; fi-
zikadan Kəriş Köçərli, Osman Kəri-
mov) yüksək hərərət içində ola-ola
imtahan verməyimi məsləhət bilmir-
dilər, dedilər, belə halda kəsib bil-
sən, xəstəlik haqqında arayış alsan,
sağalib imtahan verərsən, qəbul
olunarsan. Mən düşünürdüm, xəstə
olsam da, imtahanları verməyə im-
kanım tükənməyib. Belə bir durum-
la inad göstərib imtahanları verdim
və ADU-nun fizika-riyaziyyat fakul-
təsinin fizika şöbəsinə qəbul olun-
dum. O çağlar kəndimizdə ali təhsil-
li bir kəs belə, yox idi. Ona görə də
mənim ölkənin ən möhtəşəm ali
məktəbinə, onun da ən möhtəşəm
bir fakültəsinə qəbul olunmağım
kəndimiz üçün qururverici idi. An-
caq bu olay həyatımın ağırlı çağla-
rından birinə çevrildi.

Mən heç kimə ziyanı dəyməyən,
tərbiyəsinə görə kənddə hamıya örn-
ək sayılan bir uşaq olmuşam. Mə-
nimlə mübarizəyə rəvac verəcək bir
narazılıq olmayıb. Haqqımda rəh-
bərliliyə göndərilən “xalq düşməni”-
nin, “əksinqilabçı”nın oğlu olmağı-
mın vurğulandığı imzasız məktublar
ara vermədi. Hər məktuba görə Qa-
farov soyadlı şəxsin rəis olduğu
“Xüsusi Şöbə”yə çağırılaraq sorğu-
suala tutulurdum. Aspiranturaya qə-
bul olduğum sonrakı illərdə də
bu, davam etdi. Yaxınlarıma mənə-
vi yük olmasın, siyasi cəhətlərimin
açılmasını, o sıradan da insanların
məne yazığının gələcəyini istəmədi-
yimdən, durumumu heç kəsə bildir-
mədim. Verilən sorulara lazımı ca-
vabları izahatım vasitəsilə bildirir-
dim. Ancaq, məni sıxışdırmırdılar.
Mənimlə mülayim rəftar edirdilər.
Bunu belə gördükdə ürəkləndirdim,
cəsarətləndirdim. Tələbə olduğum ilk
gündən sovet dövlətinin əleyhinə
hər yerdə, hər zaman təbliğat apa-

rırdım. Bizim xalqı “başdan-başa”
savadsız, avam deyərək aşağılamağı
qəbul etmədim. Təbliğatımda sa-
vadsız, avam olmadığımı bildir-
mək üçün bilgilər azlıq edirdi. Bunun
üçün geniş bilgilər adamlarla əlaqə
yaratmağıma böyük ehtiyacım var-
dı. Məmməd İbrahimov (sonradan
Məmməd Araz) adlı şairin millətçi
olduğunu deyirdilər. Orta məktəbdə
oxuduğum zaman kimya müəllimim
Alxas Leriklinin məni tanış elədiyi
qaynı filosof Mirzə Rüstəmovdan
şair Məmməd İbrahimovun Azər-
nəşrdə, 2-ci ötcədə işlədiyini öyrən-
dim. 1957-ci ilin təqribən oktyabr
ayında Azərənşərə gedib şairi tap-
dım və məqsədimi ona dedim. Şair
öncə bir qədər şübhələndi mənədən,
sonra sevincli halda mənə bir çox
alimlərimizin, şairlərimizin... adlarını
dedi və nə vaxt istəsəm, onun yanı-
na gedə biləcəyimi dedi. Müntəzəm
olaraq şair Məmməd İbrahimovun
yanına müxtəlif suallarla gedirdim,
ondan məsləhətlər alırdım. Şərqşü-
naslıq fakültəsinin 1-ci kurs tələbəsi
Əbülfəz Əliyevlə tanışlığımın son-
ra onu da Azərənşərə aparıb şairlə
tanış etdim və onun tələbə yoldaş-
ları və dostları Malik Mahmudovla,
Zeynalabdin Zeynalovla... da şairi-
mizin yanına gedirdik.

Birinci kursun birinci semestrin-
dən sonra kanikula getmişdim. Qa-
yıda yoldaşlarımla yola çıxdım. Ancaq,
evdə Bakının 8-ci kilometr qəsəbə-
sində yaşayan bir qohumumuzun
adresini verərək çətinliyim olsa, on-
lardan borc pul ala biləcəyimi dedi-
lər. Gətirdiyim pul az müddətə tü-
kəndi, bir neçə gün pulsuz qaldım.
Sonra çıxılmaz durumda qalaraq
borc pul almaq dəftər-kitab... alma-
ğa bəs eləmədi. Pul üçün 8-ci kilo-
metr qəsəbəsindəki qohumumuz gi-
lə getməli oldum. O çağlar oraya
başqa minik işləmədi, indiki. Əziz-
bəyov metro stansiyasınadək Sa-
bunçıyə gedən qatarla getdim, on-
dan o yana 4-5 kilometrlik yolu pi-
yada getməli olurdum. Onda qatar
oraya indiki pulla təqribən 20 qəpiyə
aparırdı. Mənim isə qatarla getmə-
yə pulum yox idi. Özlüyümdə dedim
qayıdanda pulum olar, qatarla qayı-

daram. Bakıdan 8-ci kilometr qəsə-
bəsinə piyada soruşa-soruşa get-
məli oldum. O zaman 8-ci kilometr
qəsəbəsində əhali çox deyildi. Ona
görə də qohumumuzun evini çox da
çətinlik çəkmədən tapa bildim. Doğ-
rudur, çay-çörək gətirdilər, mənimlə
söhbət etdilər, ancaq ehtiyacım ba-
rədə heç nə soruşmadılar. Mən isə,
utandığımdan pul üçün gəlmiş oldu-
ğumu deməyimə şərait yaranmadı.
Artıq hava qaralırdı. Gecəyə düş-
cəyimdən, o çağlar üçün səciyyəli
olan özbaşınalıqların baş verə bil-
əcəyindən ehtiyatlanıb yataqxanaya
(o çağkı Politexnik İnstitutunun ya-
xınlığındakı Krilov (ndiki: Məmməd
Arif) küçəsi 5-də yerləşirdi) qayıt-
mağa tələsdim. Əzizbəyov metros-
tansiyasına çatanda hava artıq
qaralmışdı. Şəhərə piyada qayıda
bilməyəcəyimi görüb qatara minmə-
li oldum. Düşündüm, başqa çıxış
yolum yoxdur. Qatar adamla dolu
idi. Nəzərdən yayınmaq üçün
adamların gur yerinə keçdim. Bir-iki

Bəhmən SULTANLI

rusdilli yoxlayıcılar biletləri yoxlama-
ğa gəldilər. Mənə çatanda biletimin
olmadığını bildirdim. Pul istədilər,
pulum olmadı. Məni arxa qapıya
gətirdilər, istədilər, qatar gedə-gedə
itələyib yerə salsınlar. Ancaq onla-
rın elindən sürüşüb çıxı bilmirdim...

Bir müddət keçəndən sonra ar-
tıq təsəvvürlərim bir az genişlənmiş-
di, şəhərə az-çox bələd idim, qa-
nunlarını da anlaşırdım, bildirdim çə-
tinliklərdən qurtulmaq üçün həyatla
cərpışmaq, yollar aramaq gərəkdir.
Dördüncü kursda oxuyanda “Azər-
baycan Elmi və Siyasi Bilikləri Ya-
yan Cəmiyyət”in (sonradan “Bilik
Cəmiyyəti”) olduğunu, bu cəmiyyətə
üzv olaraq onun xətti ilə rayonlarda,
müəssisələrdə mühazirələr oxuya-
raq pul qazanmağın mümkünlüyünü
öyrənmişdim. Bu cəmiyyətin üzvü ol-
maq fikrinə düşdüm. Cəmiyyət indi
Atatürk Mərkəzi yerləşən binada idi.
Gedib cəmiyyətin sədri olan Qeysər
Xəlilova müraciət etdim. Qeysər
müəllim məni çox yaxşı qarşıladı,
cəmiyyətin idarə heyətinin katibi
Naibə Eyvazovaya məni qəbul et-
məyi, mühazirə oxumaq üçün məni
bir neçə rayona göndərməyi tapşır-
dı. Ancaq, onların özlərini dediklə-
rinə görə, tələbəni həmin cəmiyyətə
üzv qəbul etmədilər. Naibə xanım
mədəni, tərbiyəli, bacarıqlı, milli
qeyrətli bir qadın idi. O, mühazirəçil-
ərin əsasən başqa millətlərdən ol-
duğu eynamını vurdu, özümüzlün-
külərin hansı səbəbdənsə cəmiy-
yyətlə əlaqələrinin zəif olduğunu bil-
dirdi. Məni göndərmək istədiyi
müəssisələrdən biri Vanua Strua
adına Gəmi Təmiri zavodu idi. Bu
zavodun işçiləri ruslardan və rusdilli
millətlərdən idi. Bu zavoda getmək
istədiyimi bildirdim. Çünki tələbə
idim, rayonlara getmək imkanlarım
yox idi. Qeysər Xəlilova da, Naibə
xanım Eyvazovaya da Allahdan
rəhmet diləyirəm. Aramsız əngəllə-
yici cəhdlər cürbəcür çətinliklər ya-
ratsa da, əlçatmaz iradəm sayəsində
oxumağımı əngəlləmək, onun
qarşısını almaq mümkün olmadı...

(Ardı var)